תלמוד בבלי · ראשונים · תוספות רי״ד

תוספות רי"ד על נדה

רבנו ישעיה דטראני [הרי"ד]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות רי"ד על נדה

רבנו ישעיה דטראני [הרי"ד]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-ריד-על-נדה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 5
דף ג. 6
דף ג: 6
דף ד. 6
דף ד: 7
דף ה: 7
דף ז. 8
דף ט. 8
דף י. 8
דף יב. 8
דף יג. 9
דף יד. 10
דף טו. 10
דף טו: 11
דף טז. 11
דף יז: 11
דף יח: 11
דף יט. 12
דף כא. 12
דף כב. 13
דף כב: 13
דף כג. 14
דף כג: 15
דף כד. 15
דף כה: 16
דף כו. 17
דף כו: 17
דף כז. 18
דף כז: 19
דף כח. 20
דף כט: 20
דף ל. 21
דף ל: 23
דף לב. 23
דף לב: 24
דף לג. 24
דף לג: 24
דף לד. 25
דף לד: 26
דף לו. 26
דף לז. 26
דף לז: 27
דף לח. 27
דף לט. 28
דף מ. 29
דף מ: 29
דף מא: 29
דף מב. 30
דף מב: 30
דף מג. 30
דף מג: 31
דף מד. 31
דף מד: 31
דף מה. 32
דף מה: 32
דף מו. 32
דף מו: 33
דף מז. 34
דף מח. 34
דף מח: 35
דף מט. 35

דף מט: 36
דף נ: 36
דף נא: 36
דף נא: 37
דף נב: 37
דף נג: 38
דף נד: 38
דף נה: 39
דף נז: 39
דף נז: 39
דף נט: 40
דף נט: 40
דף ס: 40
דף ס: 41
דף סא: 41
דף סב: 41
דף סג: 42
דף סג: 42
דף סד: 43
דף סה: 43
דף סו: 43
דף סז: 44
דף עא: 44

דף ב.

שמאי אומ' כל הנשי' דיין שעתן וכו' טעמ' דשמאי קסברי העמ' אשה על חזקתה פי' האי דלא קאמר העמד טהרות על חזקתן משום דאית בהו ודאי מגע ולא שייך האי לישנ' אלא היכי דאיכא ספק מגע אבל הכא דאיכא ודאי מגע וספיקא הוה בההוא דנגע בהו אמרינן העמד אשה על חזקתה עיין בפ' עשרה יוחסיו במהדורא תליתאי:

דף ב:

כל הטהרות שנעשו על גביו בין ברה"י ובין ברה"ר טמאות פירש המורה בין שהמקום עומד ברה"י ובין שעומד ברה"ר ואינו נ"ל דלא מפלגי בין רה"י לרה"ר אלא גבי טהרות אי קיימי ברה"י אי קיימי' ברה"ר ואיתילד בהו ספק מגע דומיא דסוטה אבל המקוה כל היכי דקאי לא איכפת לן ונ"ל דהאי בין ברה"י ובין ברה"ר לא קאי אלא אטהרות שנעשו באותן כלים והוטבלו שם בין אם היו הטהרות ברה"י ובין אם היו ברה"ר ואע"ג דכל ספק מגע דרה"ר טהור הכא טמא משום דלא חשבינן ליה ספיקא אלא וודאי כדמפרש לקמיה ולישנא דמתני' נמי הכא משמע דאטהרות קאי ולאו אמקיה מדלא תני בין שעומד ברה"י וכו' אלא שנעשו על גביו ברשות היחיד:

דאילו מעת לעת שבנידה חולין לא אוכלין ולא שורפין פי' אע"ג דכל ספק טומאה ברה"י גמרינן לה מסוטה דטמא טומאה ודאית ושורפין הני מילי במידי דאיתחזק ביה טומאה וספק נגע בטהרות ספק לא נגע דומיא דסוטה דאיתחזק בועל התם דספק בעל ספק לא בעל אבל במידי דלא איתחזק ביה טומאה כגון הכא אע"ג דאיכא ודיא מגע לא מצינן למיגמר להההוא ספיקא מסוטה אלא ספיקא דרבנן הוה נמי ולא שרפינן עליה תרומה וקדשים ומש"ה מקשי' ממקום דהוה ודאי מגע וס' טומאה ומ"ש התם דטמא טומאה ודאית ושורפין עליה והכא תולין עיין בפ' קמא דפסחים במה"ק שפירשתי דוודאי מגע ספק טמא חמיר מספק מגע וודאי טמא ואפילו ברה"ר טמא אלא טעמא דמעת לעת משום דלא חזינן שום טומאה ואינה אלא חומרא דרבנן משום הכי מקילין בה אפילו ברה"י:

הרי חסר לפניך פירש אי הוה בעי הוה מתרץ ליה מיד אע"ג דאיכא למימר העמד מקוה על חזקתו כיון דאיכא למימר העמד טמא על חזקתו הוה טומאה ודאית אבל כאן מש"ה טהורה משום דאיכא למימר העמד טהרות על חזקתן ולא נטמאו אלא משום דמהדר לפרוכי חזקה דמקוה דאינה חזקה משום דאיתרע וכי פריך ליה דאי הכי חזקה דאשה

נמי איתרע והיכי סמכי עלה ב"ש הדר נתרצו דהכא אזלי' בתר חזק' דטהרות והכא בתר חזקה דטמא וה"ג לא התם איכא תרתי לריעותא וכו':
היה בודק את החבית להיות מפריש עליה תרומה והולך פי' המורה להיות סומך עליה והולך ושותה שאר חביותיו ועיין מה שכתבתי עליו בפ' עשרה יוחסין במה"ק ובפ' המוכר פירות במה"ק ועיין בפרק הגוזל ומאכיל במהדורא רביעא בתרא שהקשיתי ותירצתי האי יכול לתרום שלא מן המוקף:

דף ג.

ושניהם לא למדוה אלא מסוט' כו' פי' דמסקנ' אמרי' דרבנן לא מדמי לה לסוט' כלל וטעם דידהו משום דאיכ' תרתי לריעותא בוודאי טמא דמיא ור' שמעון הוא דפליג אדרבנן ויליף כל ספק טומאה מסוטה בין ספק מגע ובין ספק טומאה ואמרי' נמי דקסבר ר"ש דילפינן סוף טומאה מתחלת טומאה ורבנן אמרי הכא השתא כו' דאלמ' לא מדמו רבנן לסוטה אלא היכי דאיכא טומאה ודאית וספק מגע אבל ודיא מגע וספק טומאה לא:

דף ג:

אי אתה מודה בקופה שנשתמש בה טהרות בזית זו ונמצא בה שרץ בזית אחרת שהטהרות הראשונות טמאות פי' לקמן מוכיח שדרך עירוי הוציא הפירות משם שכפה הקופה על פיה והוציא הטהרות דרך פיה ואחר שעירה הפירות נמצא השרץ בתוך הקופה או בשוליה או בצדדיה הטהרות הראשונות טמאות דאמרי' דילמא האי שרץ הוה בקופה מעיקרא ונעשית הקופה ולד ראשון וטומאה כל הפירות שבתוכה ולא אמרי' אם איתא דהוה שרץ מעיקרא כשעירה הקופה על פיה היה נופל ובודאי השת' נפל אחר שעירה הפירות ממנה ויהו הפירות טהורין אלא מסתפקינן דילמא מעיקרא הוה שרץ וה"ה הכי נימא באשה דמעיקרא הוה דם ולא יצא:

דף ד.

נגע באחד בלילה כו' פי' האי נמי ודאי מגע הוא ומש"ה ליכ' לדמוייה לסוט' ור"מ מטהר אפי' ברה"י דמספיק' לא מחזיקין טומא' ורבנן מטמאין אפי' ברשות הרבים שכל הטהרות כשעת מציאתן:
מחט שנמצאת מלאת חלודה או שבורה טהורה פי' המורה ומכיר בה שהוא טמאה ואין אנו צריכין לכך דמסתמא נמי טמא' היא כדתנן בטהרות על ששה ספיקות שורפין את התרומה כולי עד ועל ספ' כלים הנמצאים אלמא כל כלי הנמצא בחזקת טמא הוא:

שאני אומר אדם טהור נכנס לשם ונטלה ראיתי מקשי ממאי דאמרי' בפ' קמא דפסחים קורדום שאבד בבית הביר' טמא שאני אומר אדם טמא נכנס לשם ונטלו ומאי שנא דהתם תלינן בטמא והכא בטהור ומתרצים הבלים ונ"ל לתרץ הכא בבית חבר עסקינן שכל בני בית הם בחזקת טהרה ואחד מן הבית נטלה מן הדף ושם אותה למטה וליכא למימר שמא עם הארץ נכנס שם ונטלה שמה טיבו של עם הארץ ליכנס בבית נכרי ולשפשף בכליו אבל קורדום שאבד' קים ליה שאחר נכנס לשם ונטלו ולא נטלוהו בני הבית הילכך מוכחא מילתא שאיש נכרי נכנס לשם ונטלו ודילמ' עם הארץ הוה והוא טמא שרוב בני אדם עמי הארץ הן:

דף ד:

מכדי ספק טומאה ברשות היחיד היא פי' האי ודאי דמי לסוטה דאיכא התם ספק טומאה ודאית וספק מגע:

דף ה:

לטמא אדם לטמ' בגדי' פי' המור' שהאד' מטמ' בגדים שעליו אע"פ שלא נגע בגדיו בנידה ואינו כן דלאו דוקא בגדים שעליו אלא כל שטף מטמא בגמע חו מאדם וכלי חרס ובדוק בסיפרא ותשכח והי תנן בפ' בתרא דזבין הנוגע בזב או שהזב נוגע בו המסיט את הזב או שהזב מסיטו מטמא אוכלין ומשקין וכלי שטף במגע אבל לא במשא כלל אמר ר' יהושע כל המטמא בגדים בשעת מגעו מטמא אוכלין ומשקין להיות תחלה והידים להיות שניות ואינו מטמא לא אדם ולא כלי חרס לאחר פרישתו מטמא משקין להיות תחלה והאוכלין והידים להיות שניות ואינו מטמא בגדים:

פיסקא כיצד דייה שעתא כולי מיכדי דבר שאין בו דעת לישאל הוא וכל דבר שאין בו דעת לישאל ספיקו טהור פי' אע"ג דל"ד האי ספיקא לספק סוטה כדמפרש לעיל מכל מקום קל וחומר הוא השתא בטומאה ודאית וספק מגע דהיא ספיקא דאורייתא וגמרינן ליה מסוטה אמרי' דכל דבר שיאן בו דעת לישאל הוה ספיקו טהור אפילו ברה"י הכא דהוה ודאי מגע וספק טומאה דהוא ספיקא דרבנן לא כל שכן ומיהו אף על גב דמוקמינן לה דיש לה דעת לישאל מ"מ אין שורפין על ספק זה תרומה וקדשים משום דהוא ספק מדרבנן כדפרישית ומה כלי חרס המוקף צמיד פתיל הניצול באוהל המת אינו ניצול במעת לעת שבנידה מכאן מוכיח בפירש שכלי חרס המוקפין צמיד פתיל מיטמאין במשא הזב ולא כדברי המורה שפירש בפ' ר' עקיב' שאינן מיטמאין במשא הזב שכיון

שלא באו לכלל משא ומאי דאמר התם מי לא עסקי' דיחדינהו לאשתו נדה לאו משום דכלי טמא אינו חולץ כדפריש המורה דקא לא מיירי אלא בכלי טהור שאם ניטמא הכלי בשום טומאה ואפילו בשרץ או בנבילה אינו חוצץ (וקרא לא מיירי אלא בכלי טהור) וראיתי כתוב בשם הרב ר' אליעזר ממיץ זצוק"ל כיון דחזינן דמוקף צמיד פתיל טהור מטמא מת טהור נמי ממדרס דאמר בפ' בא סימן התחתון כל המטמאין מדרס מיטמאין טמא מת ואילו היה מדרס כלי חרס טמא אע"ג דהוה מוקף צמיד פתיל הוה מיטמא במדרס הזב אם היה מיוחד למדרס דבעינן כלי מהיוחלמדרס כדאמרינן בסיפרא לאפוקי כפה סאה וישב עליה וכיון דחזי לטומאות מדרס הוה מיטמא באהל המת ומדטהרי' רחמנא באהל המת ש"מ דאין מיטמא במדרס הזב והוא פתרון נאה ביותר:

דף ז.

ואב"א הנח מעת לעת דרבנן פי' דלא חזינן שום רעותא לה בטמאה ומש"ה חולין ולא שורפין ולא ילפינן לה מספק טומאה ברשות היחיד:

דף ט.

מהו דתימא ר' יוסי תרתי א"ל קמ"ל פי' אבל לר"מ אין לומר תרתי אית ליה יניקה וזמן לפיכך גאמר דביניקה לחוד סגי לן דאי ר"מ להחמיר קאמר הכי הוה ליה למימר מיניקה שאמרו והוא בתוך עשרים וארבעה חדש השתא דאמר מניקה שמת בנה וכולי מוכחא דלהקל בא דיניקה עיקר ולא בעינן זמן:

דף י.

מני ר' הוא דאמר בתרי זימני הוה חזקה עיין מ"ש בפ' אלו הן הנשרפין במהד"ק:
כתם שבין ראשון' לשניה טהור פי' כדאמרי' לעיל תינוקת שלא הגיע זמנה לראות אפילו סדינין שלה מלוכלכין בדם אין חוששין לה ומהכא משמע דאע"פ שראתה כבר כתמה טהור דהא הכא ראתה כבר ראייה ראשונה ואפילו הכא כתמה טהור:

דף יב.

א"ר ר' אמי א"ר ינאי זהו עדן של צניעות פי' לא כל הנשים חייבות לבדוק קודם תשמיש כי אם הצניעות עושות כן כדתנן בפ' דלקמן והצנועות מתקינות להם שלישי לתקן את הבית אלמא כל בנות ישראל אינן בודקות אלא לאחר תשמיש ומשום טהרות כדתי דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה וזה וודאי לא מיירי אלא לאחר

תשמיש אבל קודם תשמיש אינה צריכות לבדוק והצניעות מתקינות להם עוד עד שלישי כדי לתקן הבית דהיינו קודם תשמיש א"כ מאי דתנן הכא ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה אצנועות קאי ולאו כל הנשים צריכות לעשות כן א"ל ר' אבא בר ממל לר' אמי תנא תני צריכות ואת ארמת צניעות פי' התנא תני שכל הנשים צריכות לעשות כן דהא הכי קתני ופעם צריכה להיות בודקת בשחרית ובין השמשות ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה ואצריכות קאי דכל אשה צריכה לבדוק בשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה ואצריכות קאי דכל אשה צריכה לבדוק בשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה ואת אומרת צניעות בלחוד עושות כן וכל הנשים אינן צריכות לעשות כן אלא אמר רבא צנועות עד שבודקות בו לפני תשמיש זה אין בודקות בו לפני תשמיש אחר ושאין צנועות בודק' ולא איכפת להו פי' בוודאי האי דתני ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה אבל אשה קאי דהא צריכת קתני ומאי דתנן לקמן שהצנועות מתקינות להן שלישי לאו בגוף הבדיקה קא מייר אלא שהן מתקינות עד חדש שלא בדקה בו פעם אחרת וזהו מתקינות שהן מתקינות להן עד חדש לתקן את הבית ומש"ה תני בלישני' ותני מתקינות ולא תני והצנועות בשעה שהן עוברת לשמש את הבית כדתני הכא ש"מ לאו בגוף הבדיקה מיירי דכל אשה צריכה לבדוק קודם תשמיש אלא שהצנועות מתקינות עד נקי שלא בדקה בו פעם אחרת:

ת"ר אשה שאין לה וסת אסורה לשמש ואין לה תקנה ולא פירות פי' תקנת פירות דהיינו פירקונה כדאמרינן תקנו פירקונה התם פירופיה ואם נשבת אינו חייב לפדותה ושמואל דאמר לעיל דכל לבעלה לא בעיא בדיקה ואפילו אין לה וסת לית ליה הך ברייתא ואיהו סבר כברייתא דלעיל דאמר בד"א לטהרות אבל לבעלה מותרת ולקמן נמי דאמר אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס דאמר משמשת בשני עדים אוקמי' דווקא לטהרות אבל לבעלה אם אינה עסוקה בטהרות לא בעיא בדיקותא כלל:

ובשעה שעוברי' לשמש את בית' וכיון שתבע' אין לך בדיק' גדול' מזו פי' אי הוה בעי הוה מוקי לה בשאינ' עסוקת בטהרות דלא בעיא בדיקה כלל אלא רבותא נקט לך דאפילו בעסוקה נמי מצינן לאוקמיה:

דף יג.

אוחז באמה ובולע את התרומה במסכת תרומו' בפ' האשה תנן היה אוכל בתרומה ואמרו לו נטמאת או ניטמאת התרומה ר' אלעיזר אומר יבלע ר' יהושע אומר יפלוט טמא היית וטמאה היתה התרומה או שהיא טבל או מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו או

מעשר שני והקדש שלא ניפדו או שטעם טעם פשפש לתוך פיו הרי זה יפלוט אמרי' בירושלמי מאי טעמא דר' אליעזר משום שהתחיל בהיתר תני ר' נתן אומר לא שהיה ר' אליעזר אומר משם שהתחיל בהיתר אלא שהיה ר' אליעזר אומר הלעוס כבלוע פי' פשטא דמתני' משמע דטעמא דרבי אליעזר מפני שהתחיל בהיתר הוא דהא ברישא פליג ובסיפא מוד' דיפלוט ולא פליג ומ"ש רישא ומ"ש סיפא אלא ברישא דאמרו לו ניטמאת עכשיו כשהיתה התרומה לתוך פיו כגון שאכל עמה חולין טמאין היה אומר ר' אליעזר שיבלע כיון שהתחיל בהיתר אבל בסיפא שאמרו לו טמא היית מקודם לכן או טמא היתה התרומה מקודם לכן שלא שם אותה בהיתר לתוך פיו ומתחלה באה לתוך פיו באיסור או שנודע שהיתה טבל או מע"ש והקדש שלא ניפדו שמתחילתן באו לתוך פיו באיסור גם ר"א מודה מודה שיפלוט והאי דקאמר ר"נ לא שהיה רא"א משום שהתחיל בהיתר ה"פ כלומר מחמת זה הי' מתיר אעפ"י שהאיסור בעין אלא מפני שהיה לעוס כבר אבל אם היה האוכל בעינו שלא לעסו עדיין אע"פ שהתחיל בהיתר יפלוט ומיהו בסיפא שלא התחיל בהיתר אעפ"י שהוא לעוס יפלוט ומתני' דהכא דקתני אוחז באמה ובולע את התרומה ולא קא שרי ליה לבולעה לא תימא סתמא כר' יהושע דאמר יפלוט אלא ר' אליעזר אפי' מודה בה דכיון דאית ליה תקנה שלא יטמאה מי הביאו לבולעה בטומא' התם כשאמרו לו ניטמאה כבר שאין לו תקנה כיון שהתחיל בהיתר והיה לעוס היה מתיר ר' אליעזר לבלוע אבל הכא שיכול לבולעה קודם שיצא הקרי לחוץ ויטמא מודה ר' אליעזר דאוחז גאמה שלא יצא הקרי לחוץ עד שיבלע התרומה:

דף יד.

איתמר [**בדקה**] **בעד הבדו' לה וטחתו בין ירכותי'** פי' העד בדוק היה לה שלא היה עליו דם וגם קשרתו והדביקתו בין ירכותיה ולא שמתו בקופסא שנסתפק לומר דמעלמא אתא ובודאי לא היה זה הדם אלא מגופה הילכך טמאה נידה ובודאי ולא חיישינן לדם מאכולת:

איתמר בדקה בעד שאינו בדוק לה שיש להסתפק ולומר מקודם היה בו דם זה ולאו מגופה אתא וגם הניחתו בקופסא שיש לומר מעלמא אתא האי דם:

דף טו.

התם אין שור שחוט לפניך הכא שיר שחוט לפניך פי' במעת לעת לא חזאי דם מאתמול אבל התסהרי הוא לפניך ויש לומר מגופא הוא:

דף טו:

מי אמר ר' יונן אפילו ביולדת דבזיזה למיטבל א"נ אטו ראתה ודאי מי אמר ר' יוחנן פי' אמר ר' יוחנן אפילו ילדה שהיא בוש' לטבול מאליה בלא תביעת בעלה מפני שילדה ועכשיו היא רוצה להתחיל ולטבול לבעלה וא"ל אטו אילו הניחה בעלה טמאה דודאי ראתה מי אמר רבי יוחנן דמחשב ימי וסתה ובא עליה דאמרי' בודאי טבלה לא אמר ר' יוחנן אלא שהניחה טהורה דספק ראתה ספק לא ראתה ואם תימצא לומר ראתה אימור טבלה אבל היכא דודאי ראתה מי יימר דטבלה הוי ספק וודאי ואין ספק מוציא מידי ודאי והיכי דילדה נמי בודאי שהיא טמאה ולא אמר ר' יונן בהניחה ודאי טמאה:

דף טז.

ושמואל אמר אפי' בדק' עצמ' ומצא' טהו' טמא מפני שאורח בזמנו בא פי' אע"ג דאמרי' בפירקין דלעיל דקסבר שמואל דכל לבעלה לא בעי בדיקותא בין שיש לה וסת בין שאין לה וסת והיא מותרת לבעלה בלא בדיקה דוקא אם לא הגיע יום וסתה אבל אם הגיע יום וסתה בודאי שאסורה לשמש עד שתבדוק וצריך לפרוש ממנה עונה סמוך לוסתה וכ"ש בעת וסתה שמא תראה דם בשעת תשמיש ואם לא בדקה עצמה בשעת וסתה היא בחזקת טמאה דאמרי' אורח בזמנו בא ואע"פ שאחרי כן בדקה ומצאה טהור' טמאה היא דאמרי' אורח בזמנו בא אך אם בדקה עצמה בשעת וסתה ולא ראתה היא טהורה אבל כל היכא דלא בדקה עצמה בשעת וסתה הרי הוא בחזקת דאמרי' אורח בזמנו בא ומספיק' הוא טמא' שבע' אבל מיהו אחר השבע' אין לה דין זב' שתהי' שומר' יום כנגד יום שמא בשעת וסתה לא ראת' ועכשיו היא תחלת נידה והרי היא טועה:

דף יז:

מן הלול ולחוץ ספיקו טמא פי' וכגון שנמצא בגג הפרוזדור שיש להסתפק ולומר דאילו מחדר אתא היה נמצא בקרקע פרוזדור והאי דנמצא בגג הפרוזדור יש לומר מעלייה אתא:

דף יח:

תינוק שנמצא עומד בצד העיסה ובצק בידו כו' עיין בפ' כיסוי הדם במהדורא תליתאה ובפרק עשרה יוחסין במהדורא תליתא':

דף יט.

נגע טהור מי איכא פי' סתם נגע טמא משמע וכי תימא כולו הפך לבן טהור הוא פי' שהרי נגע הוא דהא כגריס ממנו טמא ואם פרחה בכולו היא גזירת מלך דטהור ההוא בוהק איקרי פי' לא אשכחן דכולו הפך איקרי בהק ובהק כתב אצל בהרת בהק הוא אלא ה"ק כיון דרחמנא טהריה כבהק בעלמא חשיב ולאו נגע הוה:

אלא הכא אי דם טהור ליכא במאי פליגי קשיא לי והרי בדם טמא יש כמה חילוקות לקמן במקשה בתוך ימי זיבה גם ביולדת וגם בנידה אם הוא תחלת נידה או סוף לידה כדלקמן:

דף כא.

המפלת חתיכה כו' ורבנן סברי לא אמרינן זיל בתר רוב חתיכות הכא פירש המורה דלא איתחזק האי רובא דהא וודאי אית להו דרוב חתיכות של ארבעה מיני דמים הן אבל לא בעי למיסמך אהאי רובא משום דמעוטיה נמי שכיח כמה פעמים וחייש לשאר מיני דמים והילכך לא מיטמו לה היכא דאין עמה דם דאיכא למיתלי בארבעה מיני דמים ואיכא למיתלי בשאר דמים הילכך אינה אלא ספק והא דתנן טהורה דמשמע לגמרי למעוטי טמאה דרישא דהוה טמאה נידה קאמרי טהורה כלומר טהורה מנידה ותלויה היא ואמר ב"ש ולפום האי פירושא ר' יהודא מטמא טומאה ודאית דסמיך אהאי רובא ובפרק לעיל פירש גבי אלא למעוטי רובא דר' יהודא אף על גב דאמר זיל בתר רוב חתיכות הכי גמר נה ר' יוחנן דטומאה דקאמר ר' יהודא לתלות קאמר ולא לשרוף ורבנן סברי לא אמרי' זיל בתר רוב חתיכות פירש דלא סבירא להו רוב חתיכות של ארבע מיני דמים הן ומה שפירש הנה מפי השמועה נ"ל עיקר דלא אמרי' זיל בתר רוב חתיכות הכי משמע דאע"ג דרוב חתיכות של ארבעה מיני דמים הן לא אזלי בתריה משום דמעוטא נמי שכיח דאתי וכי אזלי בתר רובא היכא דמיעוטא לא שיח אבל הכא דשכיח מיעוטא איתאע ליה רובא דאי כפרושה קמא הכי הוי ליה למימר ורבנן סברי רוב חתיכות לאו של ארבעה מיני דמים הן ולפום האי פירושא תניינא הכא בענין לפרושי למעוטי רובא דר' יהודא למימר דלא עבדינן כוותיה ולא סמכינן אההוא אלא כרבנן דלא סמכי אההוא רובא:

אלא א"ר נחמן בר יצחק באפשר לפתיחת הקבר בלא דם קמיפלגי אי קשיא כיון דטעמא דר' יהודא השתא לאו משום רובא הוא מאי אתא ר' יונן לעיל למיעוטי דאמר בשלשה

מקומות הלכו חכמים אחר הרוב ועשאום כודאי תשובה ר' יוחנן בתר סברתיה אזיל דסבר דטעמא דר' יהודא משום רובא הוא וכי אמר הכי ברייתא לא שמיע ליה:
קשתה שנים ולשלישי הפילה ואינה יודעת מה הפילה הרי זו ספק לידה כולי אי קשיא הא אמרן בפרק דלעיל אמר ריב"ל עברה בנהר והפילה מביאה קרבן ונאכל הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא ילדן הא אמרן לקמן מתניתין כשלא הוחזקה עוברה וכי אמר ריב"ל כשהוחזקה עוברה וכי אמר ריב"ל כשהוחזקה עוברה והאי דתני קשתה שנים רבותא נקט דאע"ג דקשתה שני ימים לא מחזקי' לה דולד הפילה אלא כיון דלא הוחזקה עוברה ספק לידה הוא וטעם המורה בזה לא נראה לי:

דף כב.

מקור מקומו טמא קשי' לי א"כ דמי' טהורי' אמאי לא מקבלי טומאה מן המקור ונהי דאשה טהורה הם יהיו טמאים ונ"ל שהדמים טהורים אינן באים מן המקור אבל החתיכה מפלת מן המקור:
למימר דנוגע הוה פירש דלא מצי לאוקמיה למילתיה משום רואה ומשום דסבר כר' נתן דאמר לקמן בפ' יוצא דופן זב צריך כחתימת פי האמה דעד כאן לא קאמר ר' נתן אלא בזב משום דכתב בית או החתים אבל בשכבת זרע לא הילכך בעל כרחין לא מצינן למילתא טעמא דר' נתן אלא משום דקסבר נוגע הוא ודברי המורה לא נראו לי:

דף כב:

שרץ ונבילה דאקושי בעינן מעת לעת אבל דם דרכיך לא בעינן מעת לעת או דילמא לא שנא ראיתי מקשים ממאי דתנן לקמן בפ' דם הנדה רוקו וזובו וניעו דרכיכו והוו כמו דם ואפ"ה בעינן מעת לעת ונ"ל דמאי דתנן התם ואם יכולין להשרו' ולחזו' כמות שהיו מטמאין לחין ומטמאין יבשין לאו אזוב וניעו ורוקו קאי כי אם אשרץ ונבלה דאילו זובו וניעו ורקו מעת שיבשו בטלו לגמרי ולעולה לא יכלו לחזור כמו שהיו מפני שהן משקין לחין וכל משקה שיבש בטל לגמרי ואם תשרה אותו מתרד ומתבטל ואינו חוזר לקדמותו והלכך אם יבשו' שוב אין מטמאין אבל שרץ ונבילה ובשר המת שהן חתיכות אעפ"י שיבשו יכולין לחזור לכמות שהיו לחים ע"י שרייה ודם שיבש ונקרש אם תשרה אותו אעפ"י שהוא נימוח ומתבטל מה בכך מיחויו מוכיח שהיו דם מתחיל' ואעפ"י שהיו יבש מטמא ומפני שהוא רך יש לומר שבשעה קטנה הוא נימוח ולא בעינן מע"ל כשרץ ונבלה:

פיסקא המפלת כמין דגים כולי אמר ר' לקיש במחלוקת שנויה ורבנן הוא פירוש והמפלת כמין קליפה כמין שעורה כמין יבחושין אדומין כולי עלמא היא דאם נימוחו מודי רבנן דהיא טמאה דדם הוו ולא דמי לחתיכה דלא הוה דם ואינה נימחת במים ואם לא נימוחו אפילו ר' יהודא מודה דטהור משום דבריה בפני עצמן הן כדאמרינן לעיל ולא דמי לחתיכה דהוה דם ולר' דאוקי פלוגתייהו באי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם הוא נמי במחלוקת שנויה ולר' יהודא אע"ג דלא נימוחו טמאה דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם:

דף כג.

בהמה במעי אשה ולד מעליא הוא כו'. ראיתי כתוב שמתרצים מכאן מאי דקשיא דבפ' קמא דיבמות גבי קטנה דמסקינן התם שמא תתעבר ושמא ותמות א"כ יכול להיות דלא מתה ובפ' אלו נערות פרכינן ומי מיעברא והתני ר' ביבי קמיה דר"י היינו משמע דודאי מתה ומתרצים דנהי דזה סתר לשם דהיא יכולה להיות דלא מתה מיהו מה שאמר תוך הזמן הזה עוברה מת מהא לא איתותב רבה בר ליואי דודאי אפילו אם היא חיה עוברה מת הילכך שפיר פריך ליה דעל כרחין האי בן נולד אחר בעילתו של זה או ממנו או מאחר הילכך אי קטנה לא מעיברא ולד של קיימא מאי קאמר ודבנה הוה והאי דפריך ביבמות אחר כן דקאמר אלא קשיא דמשמע דאפ"ה מצינו חמותו ממאנת ולפי"ז האי נפל הוא יש לומר נהי נמי דנפל הוא הא אשכחן דקידושין תופסין בנפל למיתסר באמו משום חמותו לאחר מיתה דהא באיסורא קיימא ובכרת הוא וכן משמע בהדיא בהמפלת לר' מאיר דאמר בהמה במעי אשה ולד מעליא היא קיבל בה אביה קידושין מהו למאי נפקא מינה למיתסר באחותה ומסיין עד כאן הביאו לידי גיחיך ולא גחוך וטעמא משום דאין חמות לאחר מיתה הא משום חמות משמע דתפשי קידושין ואלה הם דברי הבלים שהנפל שהיא חשוב כאבן יהיו קידושיה קידושין והאי דנקט אחותה ה"ה אמה ואם אמה אלא כיון דלא חיי אינן קידושין כלל וזה הוא השחוק שאלו דבר שלא יתכן שיהו קידושין מפני שהיא נפל ולא כמו שסברו הם שהשחוק הוא מפני שאין אחות לאחר מיתה שא"כ השאלה היה יפה להיאסר באמה אלא ודאי גם אמה אינה נאסרת מפני שהיא נפל ואין קידדושיה קידושין ותירוץ אותה הקושיא הוא כדכתבית הפ' אלו נערות במהד"ק ובפ' אין בין המודר דאמרינן התם זאת תירת היולדת בין גדולה ובין קטנה ופריך התם וקטנה מי קא ילדה והא תני כולי והתם בולד לא נפקא לן מידי דאפילו אם הוא נפל אמו טמאת לידה ואמאי לא משני שמא תתעבר ושמא תמות אלא ודאי העיקר

הוא מה שתירצתי בפ' אילו נערות שאילולי שיש לו תירוץ אחר ואינו צריך לכך היה מתרץ לו כך אלא שאינו צריך להידחק לכך:

דף כג:

למאי נפקא מניה לאישתרויה באכילה פי' לר' מאיר דאזיל בתר אימיה חשיב בהמה וקרינן ביה בהמה בבהמה תאכלו ולרבנן דלא אזלי בתר אימיה לא חשיב בהמה ולא קרינן ביה בהמה בבהמה ואסור באכילה:

פיסקא וחכ"א כל שאין בו מצורת האדם אינו ולד לא נחלקו אלא כשפניו אדם ונברא בעין אחת כבהמה פי' רב לא ס"ל לטעמ' דשמואל דאמר לעיל היינו טעמא דר' מאיר הואיל ונאמרה בהם יצירה כאדם ולא לטעמא דר' יוחנן דאמר לעיל היינו טעמא דר"מ הואיל ודומות עיניהם כשל אדם דאילו שמואל ור' יוחנן אפילו כל פניו תיש ולד הוה:

אמר ר' אבא א"ר הכל מודים גופו תיש ופניו אדם אדם כולי עד והא איפכא תניא ר"מ אומר כל צורת וחכ"א מצורת כמה זו השטה קשה ורבינו תם בספר הישר כתב דבתרתי פליגי וכמה הכניס פילא בקופא דמחטא ונ"ל שמאיר מבלבל העולם דל מאיר מהכא ותתיישב השטה יפה וה"ג ר' אומר כל צורת וחכ"א מצורת ואתו לאיפלוגי ר' חכמים דבני דריה לפרושי מלתייהו דחכמים קמאי דבעו צורת אדם דוודאי ר' מאיר לא בעי צורת אדם כלל ואפילו כל גופו תיש ופניו תיש מטמא הואיל ונאמרה בה יצירה כאדם וחכמים הוא בעו צורת אדם ואתו השתא ר' ובני דורו לחלוק במילתייהו דחכמים קמאי דבעו צורת אדם כמה צורה בעו דר' בעי כל הצורה שתהא דומה לאדם בשתי העינים וחכמים דבני דורו לא בעו אלא מקצת צורה וכי אמר ר' אבא א"ר לא נחלקו והכל מודים על חלוקת ר' וחכמים דתניא בברייתא מיירי ולאו על ר' מאיר וחכמים דמתניתין ובמקצת ספרים מצאתי כתוב בברייתא ר' וחכמים ולא ר' מאיר והיא הגירסא העיקרית:

דף כד.

בין ר' זכאי לר' ינאי איכא בינהו טרפה חיה פי' לקמן אמרינן תני תנא קמיה דרב יכול המפלת ברית גוף שאינו חתוך ברית ראש שאינו חתוך תהא אמו טמאה לידה ת"ל אשה כי תזריע וילדה זכר וגו' וביום השמיני ימול בשר ערלתו מי שראוי לברית נשמה יצא זה שאינו ראוי לברית נשמה אלמא לא בעינן חיות אלא שיוכל להגיע עד יום שמיני וגוף אדם אין לו חיות כלל ובהא פליגי ר' זכאי ור' ינאי דר' זכאי דאמר עד לארכובה סבירא ליה דטריפה אינה חיה בגוף אטם כלל ולא חזיא לחיות עד יום השמיני הלכך

אם ניטל ממנו עד ארכובה גוף אטום הוה וזהו כדי שניטל מן החי וימות שיעשה בו טרפה וטרפה אינו חיה כי אם שנים עשר חדש ובגוף אטום אינה חיה כלל אפילו עד יום השמיני ור' ינאי דאמר עד נקוביו סבר טרפה חיה כגוף אטום עד יום השמיני והלכך בעינן עד נקוביו שכיוציא בו באדם חי הוה נבלה כדאמר ר' אלעזר ניטלה ירך וחלל שלה נבילה וזהו כדי שניטל מן החי וימות דאמר ר' שימות מיד ובין ר' ינאי לר' יוסי איכא בינייהו דר' אלעזר. דר' ינאי אית ליה דר' אלעזר והילכך עד נקוביו לא חי' כלל אפילו באדם בעלמא וכ"ש בגוף אטום ור' יוסי לית ליה דר' אלעזר ולא הוי נבלה עד שינטל עד מקום עיבורו והשתא לא קשיא מה דמשמע בפ' אילו טרפות דר' יוחנן סבר דטרפה אינה חיה:

רב מתרץ לטעמיה כולי פי' מדקאמר רב מתרץ לטעמיה מכלל דלרב נמי קשיא והכין פירושא כי קתני יש בעיברין שהן אסורין קאי איצא לאויר העולם והן אסורין מפני שהן נפל יצא מי שיש לו שני גבין כולי עלה קאי איצא לאויר העולם ומאי יצא שאעפ"י שהוא בן תשעה לגנסה ובן חמשה לדקה הוא אסור שהוא השסועה האמור בתורה. וקשיא לרב דאמר דבריה בעלמא ליתא זהו פשט הברייתא דקאי יצא מי שיש לו שני גבין כולי איצא לאויר העולם דקתני בבריתא ודדיק מאי יצא לאו יצא מכלל עוברין שאפילו במעי אמן אמסורין פי' דקאי נמי האי יצא אדיוקא דברייתא דמשמע דבן ארבעה לדקה ובן שמנה לגסה דוקא כי יצא לאויר העולם אסורין הא במעי אמן שרו יצא מי שיש לו שני גבין דאפילו במעי אמן אסירי וקשיא נמי לשמואל רב מתרץ לטעמיה דחסורי מחסרא בד"א כשיצא לאויר העולם אבל במעי אמן מותר יצא מי שיש לו שני גבין שאפילו במעי אמן אסור וקאי השתא יצא אבמעי אמן ולאו איצא לאויר העולם ופתרון המורה אינו נ"ל כלל:

דף כה:

הכא במאי עסקינן כגון דאיתיליד זכר בהדי' מהו דתימא הואיל ואמר ר' יצחק איש מזריע תחלה יולדת נקבה אשה מזרעת תחלה יולדת זכר מדהאי זכר האי נמי זכר קמ"ל אימור שניהם הזריעו בבת אחת היא זכר והאי נקבה כך הגירסא כתובה בספרים ונ"ל דטעות הוא ולא גרסינן לה דאטו סנדל וולד אחד מטיפה אחת נוצרים והלא מעוברת היא מן הסנדל תחלה וחוזרת ומתעברת כדאמר מר מעוברת שמא תעשה עוברה סנדל הילכך לא גרסי' אלא מדהאי זכר האי נמי זכר קא משמע לן:

דף כו.

פיסקא שוליא בבית הבית טמא פי' שוליא הוא שהשפיר עומד בתוכה ושפיר היא שהולד עומד בתוכו:

ואין שליא פחותה מטפח פי' אע"ג דאמר תחלתה דומה כחוט של ערב הני מילי בתחלת יצירת הולד בתוכה דהיינו ליום ארבעים ואחד להריונה אין שוליא פחותה מטפח ואם הפילה שוליא פחותה מטפח האשה טהורה מטומאת לידה דאע"ג דאין שוליא בלא ולד האי ולד קים לן דאכתי לא נגמרה צורתו ודמיא למפלת ביום ארבעים שאינה חוששת לולד מפני שלא נגמרה צורתו:

דף כו:

אין הולד מתעכב אחר חבירו כלום פי' אשה היולדת תאומים ושניהם נגמרים צורתם או לשבעה או לתשעה חדשים אחרי שיצא האחד אין חבירו מתעכב לצאת אלא יוצא אחריו מיד אך אם האחד נגמרה צורתו לשבעה והאחד לתשעה כדבעינן למימר לקמן והיכא דאין ימים בין זה לזה שיש לתלות בכך אין לתלות השוליא בולד אחר אלא בולד הראשון והאי דאמר ביבמות בההוא ששהתה אחר נסיעת בעלה י"ב חדש וילדה והכשרי ר' את הולד דאימור נשתהה ג' חדשים יתירים במעי אמו הני מילי בדליכא בהדי' ולד אחר דנפק אבל כשהן תאומים ונפק חד מנייהו קים ליה לרב שאין הולד מתעכב אחר יציאת חבירו כלום:

ילדה ואח"כ הפילה אפי' מכאן ועד עשרה ימים אינה חושש לולד אחר פי' אם ילדה בן קיימא ואח"כ הפילה שוליא אפילו מכאן ועד עשרה ימי אין חוששין לולד אחר כדאמרינן שאין הולד מתעכב אחר חבירו כלום אלא ודאי שוליא זו מולד הראשון הוא ולא חיישינן לולד אחר:

הכי אמר רב אין תולין את השוליא אלא בדבר של קיימא פי' בולד ש קיימא אבל שליא הבאה אחר הנפל אין תולין אותה בנפל הראשון אלא אנו חוששין לולד אחר ודלא כ' יהודא דאמר לעיל שכל שלשה ימים הראשונים תולין את השוליא בנפל הראשון ומש"ה חזא ביה שמואל בישות שלא אמר' משמיה דרב נמצא עכשיו דשוליא הבאה אחר הנפל אין תולין אותה בנפל ואפילו תוך שלשה ימים אלא חוששין לולד אחר ואם באה אחר בן קיימא אפילו עד עשרה ימי תולין אותה באותו הולד ואין חוששין לולד אחר ופתרון המורה לא נראה לי:

דף כז.

הניחה למ"ד יולדת לתשעה יולדת למקוטעין משכחת לה אחר נגמרה צורתו לבסוף שבעה ואחד לתחלת תשעה פי' ומאי דאמר רב דאין הולד מתעכב אחר חבירו כלום היינו כשנגמרה צורתן כאחת כדפריש לעיל:

אלא למ"ד יולדת לתשעה אינה יולדת למקוטעין היכי משכחת לה פי' הא דאמר רב אין הולד מתעכב אחר חבירו כלום והאי דאמר ביבמות דאישתהי ג' חדשים כשהיה יחידי כדפרישית:

איפוך שמעתתא שלשים ושלשה לשוליא פי' דתלו את השליא בולד עד ל"ג יום ואין לחוש לולד אחר שהרי לא יתכן להיות שינוי זה בגמר צורתן וכיון דלא מצינן למיתני בגמר צורתן תלינן לשוליא בולד ראשון בטעמא דרב דאין הולד מתעכב אחר חבירו כלום כשנגמרה צורתן ביחד:

ועשרים ושלשה לולד פי' ומעשה היה שיצא אחר ולד חבירו כ"ב יום שהראשון נגמרה צורתו בתחלת שבעה והשני בסוף שבעה והלכך אלו יצאת שוליא אחר הולד בשיעור זה חוששין להולד אחר ורב דאמר אין חוששין לולד אחר כגון שיצאת השוליא ג' ימים או עשרה ימים אחר הולד דבימים מועטים הללו אין לתלות בגמר יצירתם הלכך האי שיליא מולד ראשון היא ולא מולד אחר שאין הולד מתעכב אחר חבירו כלום וקשיא לי דבעשרה ימים נמי נימא דהאי נגמרה צורתו לכ' יום שלחדש השביעי והאי נגמרה בסוף החדש דכיון דיולדת לשבעה יולדת למקוטעין מה לי בתחלת החדש מה לי בסופו ויש לומר דבודאי פליגא הא אדרב אי נמי יש לומר דלא פליגי ורב דאמר כשילדה לסוף תשעה והדר יצאת שיליא דליכא למיתלי תו במידי ואתא לאשמעונין דאין הולד מתעכב אחר יציאת חבירו דלא תימא אישתהי כדאמר ביבמות:

והאמר מר אין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת קשיא לי כיון דאין אשה מתעברת וחוזרת ומתעברת היכי אמרינן בפ' קמא דיבמות שלש נשים משמשות במוך קטנה ומעוברת ומניקה. מעוברת שמא תעשה עוברה סנדל והא כיון שנתעברה אינה חוזרת ומתעברת. תשובה אינה חוזרת ומתעברת להיות שניהם בני קיימא אבל חוזרת ומתעברת ונעשה הראשון סנדל:

ר"ש אומר נימוק הולד עד שלא יצא אמר להן ר"מ אינו דומה נימוק פעם אחת לנימוק שני פעמים. לא ידענא מאי טעמא דר' מאיר בנימוק שני פעמים דמטהר ויש לומר דאית ליה סברא דר' שמעון דמטהר בנימוק אי משום טעמא דנתערב בדם הלידה ובטל ברוב כר' יוחנן אי משום דטעמא דמת שנתבלבלה צורתו כריש לקיש אלא קסבר ר' מאיר

נימק פעם אחת לא נתערב בדם הלידה ולא נתבלבלה צורתו אבל נימוק שני פעמים נתערב בדם הלידה ונתבלבלה צורתו:

אמר להו ר' פפא ר' יהודא ור' יוסי נמי היינו טעמא אחיכו עליה. קשיא לי אמאי לא קאמר ר' מאיר נמי היינו טעמא אחיכו עליה. קשיא לי אמאי לא קאמר ר' מאיר נמי היינו טעמא דאע"ג דפליג עלייהו בנימוק פעם אחת בנמוק שני פעמים מודה ומטהר ואמאי מטהר אי לאו משום טעמא דר' שמעון וזה היה חידוש לומר דאע"ג דפליג עלייהו סבירא ליה כטעמייהו:

דף כז:

דתנן איזהו מת שיש לו רקב כולי פי' הא מתני' ר' שמעון הוא אבל רבנן לית להו האי סברא דבר אחר נעשה לו גכגילון כדתני' לקמן מלא תרוד ועוד עפר קברות טמא ור"ש מטהר כך עלה בלבי במהד"ק. אבל במהדורא בתרא התבוננתי וראיתי שאינו נכון להעמיד האי מתני' דלא כרבנן כאשר אני עתיד לבאר:

מלא תרוד ועוד עפר בית הקברות פירש המורה לאו רקב של מת ממש אלא כגון שנקבר בכסותו או בקרקע בלא ארון ויש כאן מלא תרוד עפר ועוד מאותו עפר דהוו מעורבין רקב ועפר ואינו נ"ל דהא אמרן לעיל זהו עת שאין לו רקב נקבר בכסותו או בארון של עץ כולי ואין לומר דההיא ר' שמעון היא ולא רבנן כדכתב במהדורא קמא דא"כ מאי דאמר רבא היינו טעמא דר"ש סופו כתחילתו כולי אי לאו כולי עלמא היא אכתי בתחלתו נמי איכא למבעי מאי טעמא אלא ודאי בתחלתו כולי עלמא לא פליגי דדבר אחר נעשה לו גנגילון ומבטלו ולא פליגי אלא בסופו והאי דתניא מלא תרוד ועוד עפר בית הקברות כגון שנקבר בארון של אבן שאין לו גנגיון ולבסוף ירד הרקב מן הארון ונפל לתוך הקבר וליקט ממנו מלא תרוד ועוד מעורב שאי אפשר שלא יהא בו מלא תרוד רקב ואעפ"י שנתערב בו לבסוף עפר לא נתבטל ואזדו רבנן לטעמייהו ור"ש לטעמיה:

אמר ריש לקיש שפיר שטרפו במימיו נעשה כמת שנתבלבלה צורתו וטהור פי' ויש לומר דהיינו טעמא דר"ש דמתני' בנימוק משום דנתבלבלה צורתו:

א"ל ר' יוחנן לריש לקיש מת שנתבלבלה צורתו דטהור טבלן. פי' דאי מנימוק דר"ש יש לומר משום דבטל ברוב אבל שפיר שטרפו במימיו דקאי בעיניה ולא נתערב בדבר אחר מנין:

דף כח.

אמר ליה רבינא לרב אשי ר' יוחנן דאמר כר' אליעזר דתנן אפר שרופים ר' אליעזר מטמא ברובע וחכמים מטהרין ה"ג והכי תנן בפ' ב' דאהלות:

דף כט:

ואלא מאי לא ידענא מאי תיובתא אימור הרחיקה לידתה קשיא לי היכי אמרי' בפרקין דלעיל מאי לאו אלא סייעתא והא שום סייעתא לא חזינן הכא לר' יהושע בן לוי ואמאי איסתפק למימר מאי לאו אלא סייעתא יש לומר האי סיועה סבר לסיועיה מהכא דאי איתא דליתא לר' יהושע בן לוי ולא אזלינן בתר רובא ומסתפקינן אי ילדה. אי רוח הפילה א"כ היא מביאה קרבן ואינו נאכל וכי היכא דתנא ספיקי דטבילה ותשמיש ליתני נמי ספיקא דקרבן ומדלא תנייה ש"מ דאזלינן בתר רובא וליכא שום ספיקא בקרבן. ודחייה לא סייעתא ולא תיובתא דבספק טבילה ותשמיש מיירי ולאו בספק קרבן הלכך מהכא לא תסייעיה:

ר"ש היא דאמר אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן כולי מהכא מוכח דיום ראשון של ג' שבועים לאו טהורים לאו ודאי טהור היא אלא ספק הוא שמא ילדה בו דאי ודאי טהור תשמש אור כ"א שהוא ליל כניסת יום כ"א דאפילו אם ילדה בזוב לא ילדה אלא יום אחד קודם לג' שבועים טהורים ואותו היום עם י"ג ימים הם י"ד ימי הלידת נקיבה ושבעה נקיים הרי ך' בלילה תטבול ותשמש עם בעלה אלא ודאי מדאסורה לשמש עד אור ל"ה ש"מ דיום ראשון נמי איכא לספוקיה בספק לידה ומניה מנינן וכן מוכח ממאי דאמרינן לקמן שבוע בראשון מטבלינן לה בלילותא דמשמע במוצאי הימים וכן במוצאי יום שביעי שהוא ליל כניסת שמיני ואי לאו דמספקינן למימר קמא נמי בלידה לא הוה טבלה בליל כניסת שמיני והאי דנקט שלשה שבועים טהורים רבותא נקט דאפ"ה לא מציא משמשתא עד אור ל"ה וה"ה אם הביאה אותן ב' טמאין ואחד טהור אבל כולן טמאין לא דא"כ לא מציא לשמוש' באור ל"ה דדילמא יולדת בזוב הוית ואין לה ז' נקיים אלא ז' ימי שבוע חמישי וביום שביעי לא מציא למיטבל כר' שמעון ולאורחא נמי לא דהא מוקמי' לה כשראתה מבערב:

שבוע שני מטבלינן לה ביממא אימור יולדת זכר בזוב היא. פי' אע"ג דבכל לילתא דשבוע שני מטבלינן לה אינן עולי' לטבילת הזוב דטבילת הזוב בזמנה אינה אלא ביום דכתיב וספרה לה שבעת ימים ואע"ג דקיי"ל מקצת היום ככולו דוקא מקצת היום אבל

הלילה אינה עולה לספירה ולא אמרינן כיון שעבר מקצת ליל שבע תטבול באותה הלילה שעד לא תספור מקצת יום שביעי לא עלתה ספירת שבעה:

דף ל.

פשו להו שיתין נכי חדא כולי קשיא לי דשיתין נכי חדא טבילה לא משכחת לה בעשרה שבועין אלא א"כ טבלה בין בשבועים טמאים בין בשבועין טהורים והיכי טבלה בשבוע עם טמאים בלילתא משום ספק טבילת יום ארוך והא אי טבילת יום הוא שעכשיו שכלין היום ימי טהרתה מאי דחזיא עכשיו הוה תחלת נידה והיא טמאה ומאי מהני לה האי טבילה אלו ראתה דם באור פ"א מי מצרכי ב"ש טבילה והא טמא' נידה היא ומאי מהניא לה האי טבילה בודאי אלו לא הוה מוקמינן לה כשראתה מבערב הויא מוקמינן לה שהיתה רואה בימים לה שהיתה רואה בימים ולא בלילות הלכך בכל לילה היתה בספק שמא היום כלו ימי טהרתה ומה שראתה הים דם טוהר היה וטובלת בלילה משום טבילה בזמנה אבל עכשיו דאקמונא כשראתה מבערב מי מספקת בהאי ליליא דדילמא היום כלו ימי טהרתה לא מציא למיטבל דהא מיד ראתה והויא תחלת נדה ומצאתי שגם רבינו יצחק בירבי מלכי צדק זצוק"ל הקשה אותה והיא פירש שבלילי שמונים היא טובלת משום טבילת יום ארוך והיא פתרון נאה מאד שכדי שלא יהי' מפסיקין ימים בין טבילתה להערב שמשה טובלת בלילי שמונים ולאור פ"א מותרת לאכול בתרומה כדין כל טבול יום דעלמא שלערב מותר לאכול בתרומה ועכשיו היא טובלת מספק שאעפ"י שרואה דם לאור שמונים דם טוהר הוא הלכך טובלת בו משום טבילת יום ארוך דשמא לא תראה לאור שמונים ואחר ותאכל בתרומה והוא פירש שבלילה באתה או בחצי הלילה או בשליש הלילה ובלילי יום ראשון טובלת שמא עכשיו השלימו ימי לידתה וצריכה לטבול באותו הלילה ולפי פתרון זה יבוא יפה מאי דאמרינן שבוע ראשון מטבלינן לה בלילותא אימור יולדת זכר היא שטובלת בשבעה לילות של שבוע ראשון ליל א' ליל ב' ליל ג' ליל ד' ליל ה' ליל וי"ו ליל ז' ולא כפתרון המורה שפירש שבאה ביום והטבילות שלילי שבוע ראשון הן במוצאי הימים וישלימו שבעה טבילות שלילי שבוע ראשון בליל ראשון של שבוע שני וגם יבוא יפה מה שאומר ר' ירמיה כשבאה לפנינו בין השמשות דיהבינן לה טבילה יתירתא ודוקא בין השמשות דעד השתא הוה ס"ד כשבאה בחצי הלילה ור' ירמיה אוקמה כשבאה לפנינו בין השמשות שהוא ספק יום וטבילה יתירתא פירש משום טבולת יום ארוך שאותה הטבילה זמנה בין ביום בין בלילה והלכך בתחלת הלילה הוה זמנה ועכשיו שנאנסה ובאה בין השמשות מטבילין אותה

בין השמשות שמא יום אחד הוא ושמא הוא יום ארבעים לזכר או יום שמונים לנקיבה וב"ה דלית להו טבולת יום ארוך לית להו הך טבילה והמורה נדחק בזה ביותר ואמר לאו דוקא בין השמשות ואינם נראין דבריו ולב"ה דאמר כולי עשרין ותמניא כדאמרינן לפתרון רבי יצחק יש להקשות והא איכא טבולת ליל שלישי דדילמא ביומא קמא שבאה ילדה ובליל ראשון של שבוע שלישי בעיא טבילה ויש לתרץ כמו שמתרץ המורה על טבילה קמייתא דבין השמשות דחדא טבילה בשבוע לא קמיירו:

זבה גרידתא לא קא חשיב האי תירוצא לפי שעה מתרץ ליה אבל לבסוף דמתרץ חדא בשבוע לא קמיירו לא צריך להאי תרוצא דהאי נמי חדא בשבוע הוא דאע"ג דבכל לילותא טבלה לב"ש ביממא מיהת חדא בשבוע הוא:

סוף שבוע ניטבלה אי קשיא והא יומא קמא בספק הוא כדאמרינן וא"כ היכא מציא למיטבל בסוף שבוע דליכא אלא ששה ספורין ודאין תשובה אע"ג דספק הוא כיון דמשעה שבאת התחילה לספור בטהרה כספרין לפנינו דמי ומספיקא טבלה ביום ז':

חדא בשבוע לא קמיירו פי' וטבילה ראשונה של לילה הראשון לא מיקריא חדא בשבוע דהא בכל לילותא דשבוע ראשון טבלה כדאמרי' וב"ה דלא מנו להההיא טבילה לאו משום דהיא חדא בשבוע כדפריש המורה אלא משום דב"ה לא מיירו אלא כשבאת לפנינו ביום דתו ליכא טבילה יתירתא ואי קשיא והא איכא לב"ש נמי טבילה דשבוע עשירי דטבלה משום שבוע תשיעי דהוא טמא וכל חציה שבוע תשיעי איכא לספוקי בסוף לידה ובתחלת לנידה תשובה כיון דאותו שבוע לא צריך לב"ש דהא בתמניא ופלגא סגי כדאמרן לא חשיב טבילה דידיה:

יומא קמא דאתיא לקמן ניטבלה דילמא שומרת יום כנגד יום היא פירוש אע"ג דהוא ספק הוא אמרן דספור לפנינו קא חשיב והלכך ניטבלה בין לב"ש בין לב"ה דדילמא כלו ימי לידתה וז' יום שראתה בהם נידה וקיימא בי"א יום שבין נידה לנידה ודילמא אתמול חזית והשתא היא שומרת יום כנגד יום:

שמעת מינה תלת כולי קשיא לי אמאי לא אמר נמי שמעת מינה דימי הלידה שאינה רואה בהן אינן עולין לה לספירת ז' נקיים דא"כ הוה משמשין בשבוע שלישי ונקשי מינה לרבא דאמר בפרקין דלקמן דימי הלידה שאינה רואה בהן עולין לה לספירת שבעה נקיים ומצאתי שגם לרבי יצחק קשיא ותירץ דיש לומר האי תנא מספקא ליה ומספק היה מצריכה טבילה ולאו דקים ליה שאינן עולין:

דף ל:

בנות כותים נידות מעריסתן כולי למעוטי איש מאודם אי קשיא והא בכל דוכתא אמרינן ו' יתירה לרבות קאתי והכי אמרינן דאתי למעוטי. תשובה ה"נ לרבות קא אתי דהאי ו' מרבה כאלו הוה כתב אשה אחריתי ואלו הוה כתב אשה אחריתי לא הוה ממעטינן מינה איש ה"נ למעוטי איש קאתי:

דף לב.

וקטנה שמא תמצא איילינות ונמצאו פוגעין בערוה אי קשיא ואמאי פוגע בערוה והא כיון דנמצאת איילונית איגלאי מילתא למיפרע דקידושי טעות הוה בה לאחיו כדתנן בפ' קמא דיבמות וכולן אם מתו או מיאנו או שנמצאו איילינות צרותיהן מותרת תשובה ההיא דיבמות מיירי בארוסה דודאי הן קידושי טעות כדפרישית התם ובהלכה ל"ד בספר המכריע והכא מיירי בכנוסה שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ואפילו לשמואל דפליג עליה דרב במקדש על תנאי וכנסה סתם דרב אמר אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וצריכה ממנו גט ושמואל אמר כל הבועל על דעת קידושין הראשונים בועל בפ' המדיר בכתובות יש לומר דוקא במקדש על תנאי פליג שמואל ואמר כל הבועל על דעת קידושין הראשונים היא בועל דכיון דפירש תנאו בעת הקידושין ולא חזר בו בעת הנשואין על דעת תנאו הראשון הוא בועל אבל המקדש את האיילינות אע"ג דמסתמא על דעת שלא תהיה איילינות קידש כשכנסה גמר ובעל בלי תנאי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ומודה בזה שמואל לרב ואי קשיא היכי אמרינן דבכנוסה לא אמרי' דהן קידושי טעות מפני שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והא אמרינן בר"פ בן סורר ומורה בת שלש שנים ויום אחד מתקדשת בביאה ואם בא עליה יבם קנאה וחייבין עליה משום אשת איש כולי עד ואמאי לימא איילינות הוא ואדעתא דהכי לא קידש לאו משו' דאמרי' זיל בתר רובא ורוב נשים לאו איילינות נינהו אלמא הולכין בדיני נפשות אחר הרוב ותירץ הכא במאי עסקינן דקבלה עילויה אלמא אע"ג דקידשה בביאה טעמא דקבלה עילויה הא לא קבלה עילויה הן קידושי טעות תשובה האי חייבין עליה משום אשת איש לאו ארישא קאי אמתקדשת בביאה אלא מילתא באנפי נפשה היא והכי פירש המורה התם וחייבין עליה משום אשת איש אם קיבל אביה קידושיה מאיש אחר ובא עליה איש אחר ואע"ג דקתני סיפא בא עליה אחד מן העריות האמורו' בתורה מומתין עליה והיא פטורה תנא רישא אשת איש דעל ידי קידושין ותנא סיפא עריות דקורבא

דממילא ואפילו אם תימצי לומר דארישא קאי היא היא הקבלה שבא עליה וקיבלה אפילו איילינות שיאן אדם עושה בעילתו בעילת זנות:

דף לב:

א"כ מאי תלמוד לומר איש איש דיברה תורה כלשון בני אדם ו' נמי דכתב ואשה גבי זבה לא קא דריש ורבנן דרשי בהאי לזכר ולנקבה כדאמר ר' יצחק בפירקן דלעיל לזכר לרבות מצורע למעיינותיו ולנקבה לרבות מצורעת למעיינותיה:
אין לי אלא איש בן תשע שנים ויום א' לביאה מנין ת"ל ואיש עיין בערך ק"א בקונטרס שני דסיפרא:

דף לג.

אנן נמי ניספריה דהא קיי"ל מקצת היום ככולו פי' ביום שביעי לספירתו ומה לי בסופן מה לי בתחילתן ובפסחים פרק כיצד צולין ובשילהי פרק הריני נזיר אמרי' דקסבר ר' יוסי דיום שרוא' בו הוי מקצתו שימור משום דקסבר מכאן ולהבא הוא מטמא אבל אנן דסברינן דלמיפרע היא סותר בודאי דאינו עולה:

דף לג:

ואין חייבין עליהן על ביאת המקדש כולי ועל ספק בגדי עם הארץ פירוש בגדי עם הארץ טמאים מספק ולא מפני שהן בועלי נידות שנשי ע"ה מראות דם לחכמים הן אלא כדאמרי' גזירה שמא ישבה עליהן אשתו נדה וכותי נמי לא חשוב מעם הארץ והכא בכותי חבר והיא נזהר מאשתו נדה שלא תיגע בבגדיו וראיתי שאמר ר"ת דע"ה לאו כזב שוי' רבנן ולא עביד מדרס ועיין בפ' הניזקין במהדורא תנינא הראית שהבאתי שעם הארץ הוא כזב לכל דבריו ועיין בה' כ"ד בספר הלקט שתירצתי שם כל הקושית המוכיחות שעם הארץ אינו כזב:
בכותי שטבל ועלה כולי אעפ"י שע"ה עשאוהו כזב לכל דביו כיון שטבל טהר ולא מצריכין ליה למיעבד שבעה ספורין דנימא עכשיו ניטמא בזיבות והאי כותי נמי כיון דטבל טהר מאותה טומאה אבל נשארה עליו טומאת בועל נידה מאי דליכא בעם הארץ ואההיא טומאה לא מהני טבילה אלא למימני' ז' יומי והדר למיטבל ומיהו קלישא האי טומאה דלא שרפינן עלה תרומה וקדשים משום דהיא ספק ספיקא:

בנות צדוקים כולי דין אחד יש לצדוקים ולכותים שכשם שהכותים אין להם מדרש חכמים כך הצדוקים ובבנות כותים לא פליג רבי יוסי למימר דהרי הן כישראל דמסתמא בנות כותים בתר אבהתייהו גרירי:

דף לד.

רגל הוה וטומאת ע"ה ברגל טהרה שויה רבנן פירוש אבל כותים שהן בועלי נידות אין להם טהרה אפילו ברגל הלכך צינורא דידהו משום טומאת ע"ה שגזרו עליהן להיות כזבין לכל דבריהן טהורה אבל משום טומאת כותים שהן בועלי נידות טמאה ואי קשיא אמאי לא מוקמינן מתני' דלעיל ברגל דטומאת ע"ה ליכא למיחוש כי אם לטומאת בועל נידה דהוה ליה ספק ספיקא. תשובה הא תנן בפ' ארבעה נדרים הנודר מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכותים אלמא כותים לאו עולי רגלים הן וטמאין הם ברגל כשאר כל ימות השנה ומעשים בכל יום שסוקלים את ירושלים ואינן מודין בה אבל הצדוקי' מודין בירושלים וטהורין הם ברגל:

ודם טהרה של מצורעת ה"ה לדמים טהורים שלה כגון ירוק וכיוצא בו:

דם היולדת שלא טבלה ב"ש אומרים כרוקה וכמימי רגליה לפרושא קמא דפריש המורה ליכא לאקשויי והא דם לא חשיב מעיין לב"ש והיכי אמרי' כרוקה כמימי רגליה דהאי דמטמאינן רוקה ומימי רגליה של יולדת שלא טבלה לאו משם מעיין הוא דהא טומאה זו אינה מן התורה דלא מיבעיא אחר שכלו ימי לידתה אלא אפילו בתוך ימי לידתה מעיינותיה טהורין ואינן טמאין אלא גבי זב וזבה ולא גבי נדה ויולדת אלא חכמים גזרו שכל הטמאין יהיו משקין היוצאין מהן כמשקין הנוגעין בהן ומטמאין אוכלין ומשקין ולאו משום מעיין והלכך דמה נמי משקה הוא כל זה כתבתי במהמ"ק אבל במהדורא בתרא התבוננתי וראיתי שמה שכתב המורה דרוק הנדה אפילו בימי נדתה אינו מטמא אינו נ"ל שכך הוא רוק הנדה והיולדת והזבה כרוק הזב והאי דתנן בריש כלים למעלה הן זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו ודם הנדה שהן מטמאין במגע ובמשא לאו למימרא דדוקא דם הנדה טמא אבל רוקה ומימי רגליה טהורין אלא משום דדם לא משתכח בזוב דהא אמרי' למעוטי איש מאודם נקט דם הנדה ולאו למעוטי נדה מרוק ומי רגלים תדע דהכי הוא דתנן בפ' ח' דמקואות. נדה שנתנה מעות בפיה וירדה וטבלה טהורה מטומאתה אבל טמאה על גב רוקה אלמא רוק הנדה מטמא דזב וזבה נדה ויולדת דין אחד להם:

דף לד:

או דילמא כיון דאכלו שקצים ורמשים חביל גופייהו ומיסרחא פירוש כדאיתא בפ' ב' דע"ז דגוים איידו דאכלו שקצי' ורמשי' חביל גופייהו:

בעי ר' יוסף ראיה ראשונה של מצורע וכו' אי קשיא וליפשוט מדאמר רבא לעיל זובו טמא אפילו לב"ש דאלמא מקום זיבה מעיין הוא תשובה לעולם מהתם לא תיפשוט דכיון דטומאה דרבנן הוא לאו בתר מעיין אזלי דהא קריו טהור אפילו לב"ה כדמפרש התם טעמא והלכך מטומאה דרבנן לא פשטינן לטומאה דאורייתא:

דף לו.

בשלמא ללוי דאמר שני מעיינות הן מש"ה דיה שמעתא כתב המורה שהרי דמיה מסולקין שכמה ימים עברו ולא ראתה דם ממעין זה והויא לה ראייה ראשונ' ומניק' מארבע נשים היא דדיין שעתן בראיה ראשונה ואינו נראה לי דאי מניקה היא אטו לית ליה לרב דמניקה דיה שעתא אלא ודאי אי מניקה היא אע"ג דמעין אחד הוא דיה שעתה מפני שהמניקה דמיה מסולקים שנעכר הדם ונעשה חלב והכא כשאינה מניקה מיירי כגון שהפילה או שמת הולד וטעם דיה שעתה הוא מפני שראתה אחר דם טוהר הלכך מקשה לרב כיון דמעין אחד הוא ולא ספק אמאי דיה שעתה:

דף לז.

פיסקא המקשה נדה כולי דבר המטמא סותר והא נמי מטמא בנדה הוא כולי פירוש הך בעיא לא אתיא אלא לרב דאמר דהוה נדה ליומא ומש"ה בעי אי סותר או לא אבל אליבי דר' יצחק דאמר המקש' אינה כלום ליכא למיבעי מידי דהא כדם מגפתת הוא והאיך יסתור ואפילו לר' יצחק נמי איכא למיבעיא כגן דראתה ג' ימים בסוף י"א והוקבעה זבה וקודם שספרה ז' נקיין ראתה על ידי קושי שאותו הקושי מטמא משום נדה דהא כבר עברו י"א יום ולאו מילתא היא דאע"ג דעברו י"א יום לא מתחלי ימי נידות עד שתשלים ז' נקיים ואותו הדם טוהר הוא והלכך לא סתר ואפילו ללו דאמר לקמן אין הולד מטהר אלא ימים הראוין להיות בהן זבה דהיינו י"א יום אבל מכאן ואילך לא. הני מילי כשלא הוקבעה זבה בתוך אותן י"א יום התם ודאי הדרא לפתח נידותה אבל היכא דהוחזקה זבה באותן י"א יום לעולם לא הדרא לפתח נדותה עד שתספור ז' נקיים:

תנא ר' מרינוס אומר אין לידה סותרת כזיבה פירוש אע"ג דראתה דם דהא דם קושי אמאי לא סתר משם דאינו גורם דמחמת עצמה בעינן ולא מחמת ולד כ"ש האי דהוה

מחמת ולד ממש ונ"ל דכל דמים שהיא רואה בכל ז' לזכר וי"ד לנקב' מחמ' ולד קא חשבינן להו ואינן סותרין אלא משלמת מנינה לאחר מיכן:
איבעיא להו מתו שתעלה אביי אמר אינה סותרת ואינה עולה רבא אמר אינה סותרת ועולה פי' אין לומר דברואה דם בתוך ימי לידתה פליגי ואפ"ה אמ' רבא כיון דאינה סותרת עולה ואע"ג דראתה דהא אמרי' לקמן ורבא לא נקיים מדם דאלמא מודה רבא דימי הנדה שאינן נקיים מדם אינם עולי' ואי קשיא אמאי אינן עולין כיון שאין סותרים. תשובה לעלות כולי עלמא לא פליגי דכיון דטמאה היא אינן עולין דומיא דקריו בזב שכיון שאותו היום שראה קרי טמא הוא אעפ שאין סותר הקודמין אינו עולה ומשום הכי נמי בקושי הסותר בזיבה דאמר אביי נקטינן אין קושי סותר בזיבה לא קא מיבעיא לן אם עולה אם לאו דכיון דטמא הוא ביום הקושי אע"ג דאינו סותר הקודמים אינו עולה וה"נ בדם הנדה אע"ג דאינה סותר את הקודמים כיון דטמאה הוא אינה עולה כי פליגי בלידה שאין רואה בהם אביי סבר כיון דטמאה היא בלא דם מה לי רואה מה לי אינה רואה כי היכא דאם ראת' אינה עולה ה"נ לא ראתה אינה עולה אבל כי לא ראתה אע"ג דטמאה היא הויא לה כאלו הות טמאה מנגעה או מחמת מגע טומאת מת שאין מעכבות מלעלות והכי נמי טומאת לידה בלא דם אינה מעכבתה מלעלות:

דף לז:

אמר אביי מנא אמינא לה כו' קשיא לי אמאי לא תיסתייע אביי ממתניתא דטועה דשמעית מינה דימי הלידה שאין רואה בהם אינן עולין לה למנן שבעה עיין מ"ש בפ' דלעיל בה' טועה במהדורא בתרא ונ"ל דכיון דתניא כוותיה דאביי הילכתא כוותיה והלכך כל היולדת צריכה לישב שבעה נקיים בלא ימי הלידה שמא יולדת בזוב היא וימי הלידה אע"פ שאין רואה בהן אינן עולי וימי טהרתה אם רואה בהן נמי אינן עולין דהא פסקינן לעיל הלכתא כרב דאמר מעין אחד הוא והלכך עד שלא נטהר המעיין לא יקראו ימי הטוהר הילכך צריכה לספור ז' נקיים אחר לידתה:

דף לח.

פיסקא ר' יהודא אומר דייה חדשה אבל קישתה יום א' בסוף שמיני ושנים בתחלת תשיעי ואפילו בסוף תשיעי ילדה אין זו יולדת בזוב. פירש המורה ואף על גב דתשיעי כוי בשופי חוץ משני ימים אין זו יולדת בזוב ובלבד שלא תראה דם בימי השופי ולא אמרינן כיון דשופי סמוך ללידה יטמאנה בדם הקושי דקסבר ר' יהודא שיפורא גריס

כלומר כניסת החדש של תשיעי גורמת לידת הולד דמכי עייל הוה זמן לידה הלכך כל דמים שרואה בו בקושי אינן אלא מחמת ולד ואע"ג דאיכא שופי בתרייהו ואינו נ"ל דלא חזינן דפליגי תנא בהא מילתא דאם שפתה מעת לעת או לילה ויום כלילי שבת ויומו למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אותו הקושי מטמא בזיבה ולא פליגי אלא היכא דקשתה ולא שפתה כלל וילדה מתוך הקושי דמר סבר אפילו נ' ימים מטהר הקושי ומר סבר דוקא תשיעי מטהר אבל טפי לא. ומ"ס לא מטהר אלא שתי שבתות אבל מקמי הכי אע"ג דלא שפתה כלל הויא יולדת בזוב אבל היכא דאיכא שופי סמוך ללידה ליכא מאן דפליג דלא תיהוי יולדת בזוב דלא אלים חדשה לר' יהודא מסמוך ללידה דהני תנאי:

פיסקא ר' יהודא אומר דייה חדשה אבל קישתה יום א' בסוף שמיני ושנים בתחלת תשיעי ואפילו בסוף תשיעי ילדה אין זו יולדת בזוב. פירש המורה ואף על גב דתשיעי כולי בשופי חוץ משני ימים אין זו יולדת בזוב ובלבד שלא תראה דם בימי השופי ולא אמרינן כיון דשופי סמוך ללידה יטמאנה בדם הקושי דקסבר ר' יהודא שיפורא גריס כלומר כניסת החדש של תשיעי גורמת לידת הולד דמכי עייל הוה זמן לידה הלכך כל דמים שרואה בו בקושי אינן אלא מחמת ולד ואע"ג דאיכא שופי בתרייהו ואינו נ"ל דלא חזינן דפליגי תנאי בהא מילתא דאם שפתה מעת לעת או לילה ויום כלילי שבת ויומו למר כדאית ליה ומר כדאית ליה אותו הקושי מטמא בזיבה ולא פליגי שבת ויומו למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אותו הקושי מטמא בזיבה ולא פליגי אלא היכא דקשתה ולא שפתה כלל וילדה מתוך הקושי דמר סבר אפילו נ' ימים מטהר הקושי ומר סבר דוקא תשיעי מטהר אבל טפי לא. ומ"ס לא מטהר אלא שתי שבתות אבל מקמי הכי אע"ג דלא שפתה כלל הויא יולדת בזוב אבל היכא דאיכא שופי סמוך ללידה ליכא מאן דפליג דלא תיהוי יולדת בזוב דלא אלים חדשה לר' יהודא מסמוך ללידה דהני תנאי:

דף לט.

פיסקא כל אחד עשר יום כו' מיקבע לא קבעה מיחש מהו דתיח' פירוש הנה כששינתה פעם אחת או פעמים ליום כ' אעפ"י שלא נקבע הוסת אמרינן זה וזה אסורין ה"נ אע"ג דלא קבעה וסת בימי זיבתה חוששת ואסורה או דילמא התם אין דמיה מסולקין אבל הכא דמיה מסולקין והלכך אפילו לחוש אינה חוששת:

דף מ.

ורבנן ההוא מיבעיא ליה לרבות טומטום ואנדרוגינוס עיין מה שכתבתי בבכורות בפ' אלו מומין:

דף מ:

והלן והטמא והיוצא והנותר פירש המורה והנותר בשר שנותר חוץ לזמנו והקטירו. ואינו נ"ל דמה בשר הוא זה אם הם איברי עולה היינו לן דלן שייך בין בדם בין באימורים בין באיברי העולה ואם הוא בשר קדשי קדשים כגון אשה וחטאת או בשר קדשים קלים שנותר חוץ לזמנו לא מיבעיא נותר שירד אלא אפילו לא נותר אלא עומד בזמנו אם עלה ירד דאמר מר כל שממנו לאישים הרי זה בבל תקטירו. והכי תנן בפ' המזבח מקדש ואלו אם עלו ירדו בשר קדשי קדשים ובשר קדשים קלים כולי. ונ"ל דלא גרסינן נותר ובסיפרא דהוי דוכתה לא תני נותר:

דף מא:

יוצא דופן אין יושבין עליו כולי אלא לטומאת ערב. קשיא לי אע"ג דמקור מקומו טמא נהי דאותן טיפי מרגליות ש נגעו במקור טמאין לא הוה אלא ולד ראשון והיכי מצו לטמויי לאשה טומאת ערב. ואין לומר דמקור מקומו טמא להיות כל משקה היוצא ממנו אב הטומאה דמהיכא תיתי לן הא ותו דא"כ מה בין שאר משקין לדם הנדה:

כל הנשים מיטמאות בבית חיצון. כגון שהוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור אושיעא כולי קשיא לי דהא מהכא שמעינן דפרוזדור לא חשיב מקומו בלוע דהא אלו הושיטה החיה במעי האשה ונגעה בעובר טהורה משום דהיא טומאה משום דהיא טומאה בלועה ולא מטמינן לה אלא משום גזירה שמא הוציא ראשו חוץ לפרוזדור דתו לא מיקריא טומא' בלועה א"ה גבי דם נמי אמאי אוקי ר' זירא לשמעתיה כשיצא לחוץ משום קושי' דאקשי ליה ר' ירמי' טומאה בלועה היא הא קא חזינן ממילתיה דרב אושיעא דאינה בלועה ונהי דבמגע לא מיטמיא משום דהוא מגע בית הסתרים במשא מיהת תיטמא דהא דם הנדה מטמא במשא ותו לקמן דאיבעיא לן אותו מקום של אשה בלועה הוה או בית הסתרים הוה ופליגי בה אביי ורבא אמאי לא פשטינן לה מדרב אושעיא דפרוזדור לא הוה מקומו בלוע אבל מן הפרוזדור ולפנים הוה מקומו בלוע דהא חיה לא מיטמא אם היה בחדר אך אם היה בפרוזדור ואין לומר דוקא גבי עובר חשבינן לפרוזדו' כבחוץ אבל לגבי דם לא דמאי שנא דם מעובר כי היכי דעובר מקום רבותי' לא הוה אלא בתוך החדר ולא

בפרוזדור הם ה"נ הדם מקום רבותיה לא הוה אלא בחדר ולא בפרוזדור ותו הא לקמן פשיט. עיין לקמן במהדורא בתרא:

דף מב.

ת"ר הנדה והזבה ושומרת יום כנגד יום כולן מיטמאות בפנים כבחוץ פי' המורה בין שראתה ג' ימים בין שראתה יום אחד מיטמיא בבית החיצון בראייה ראשונה ואינו נ"ל לומר גבי זבה ושומרת יום כראייה ראשונה דאפילו בראייה שניה מיטמיא שומרת יום בפנים כבחוץ וסופרת יום שלישי לשני ימים מחמת ראייה זו וזבה גמורה נמי מיטמיא. בפנים כבחוץ לסתור ימי ספירתה ואין לומר בראייה ראשונה אלא גבי נדה דבין חזיא בין לא חזיא מני חזיא ראשונה טמאה שבעה ואי חזיא עוד לאחר שבעה הן ימי זיבה:

דף מב:

למאי נפקא מיניה כגון שתחבה לה חבירתה כזית נבלה באותו מקום אי קשיא אמאי לא אמר נפקה מינה כדרב ירמיה דמאר ליה לר' זירא בירידה אמאי טמאה טומאה בלועה היא חשובה לגבי עובר פשיטא לן דלא הוה כבלועה וטעמא דמילתא מיגו דחשיב ילוד לעין לטמא את אמו ולענין שאם היה בין השמשות דלא דחיה מילתו בשבת חשיב נמי ילוד לענין טומאה לענין לטמא החיה שנגעה בו שם ואעפ"י שאלו היה שם כזית נבלה ותימצא לומר דבלוע הוה ואם נגעה בו החיה אינה טמאה לגבי עובר מת היא טמאה מיגו דהוי כילוד לטמא את אמו משום לידה ואפי' בלילדה יבישתא ולגבי דם נמי פשיטא לן דהוא בלוע דכיון דדם מבפנים קאתי מתוך החדר דהיא בלוע אכתי בבית החיצון בלוע הוה ולא הוה גילוי עד דנפיק לברא אבל כזית נבלה דקאי בחוץ והוה גלוי והשתא כשמכניסתו שם הוא נעשה בלוע קא מיבעיא לן אי חשיב בלוע ואינו מטמא אי חשיב גלוי ומטמא כבתחלה והלכך אע"ג דפשיטא לן דר' ירמיה דהוה בלוע לגבי דם איבעיא לן לגבי כזית נבלה ואע"ג דפשיטא לן ערב אושעיא דלגבי עובר הוה גלוי איבעיא לן לגבי כזית נבלה:

דף מג.

פיסקא היה אוכל בתרומה כולי זבה שנעקרה מי רגליה וירדה וטבלה מהו פירוש דוקא במי רגליה מספקא ליה ומשום דמצי נקיט להו אבל בדמה לא מיספקא ליה דהא אמרן דמיטמיא בבית החיצון כבפנים אבל מי רגלים אינן מיטמאין עד שיצאו לחוץ:

דף מג:

פיסקא ומיטמאין בכל שהן כולי שאני אבר דכולה במקום עדשה קאי דהא אלו חסר אבר מי קא מיטמא פי' המורה תדע דמשום חשובותא דאבר הוא דהא אלו חסר פורתא האי אבר דהוה בציר מכעדשה מי מטמא הוי אומר לא. ואינו נ"ל דאדרבה מהכא מוכח דשיעור עדשה הוה עיקר דהא אי חסר פחות מכעדשה אינו מטמא אבל אי חסר ואית ביה כעדשה מטמא ונ"ל דבאבר מן החי עסקינן דבעינן עד שיהא האבר שלם אבל אי חסר פורתא אע"ג דאית ביה שיעור בכעדשה טהור ואי לא חסר ואע"ג דלית בה כעדשה טמא נמצא שהחשיבות האבר גורמת לו טומאה זו ולא תליא בשיעורא:

דף מד.

פיסקא תינוק בן יום אחד כולי הכא במאיעסקינן בכהן שיש לו שתי נשים כולי האי דלא אוקמי' במתני' ב' דיבמו' דתנן בה יש' שנשא' לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה מני חלקו של עובר משום דלא מיתני ליה תינוק בן יום אחד פוסל דהתם עובר פוסל לר' יוסי אבל ילוד מאכיל:

ודוקא בן יום אחד אבל עובר לא מ"ט הוא מיית ברישא אי קשיא מאי איצטרך להאי טמא למיתני משום דהוא מיית ברישא אפילו אם תמצי לומר דאיהי מייתא ברישא כיון דא נפק לאויר העולם אין לו זכייה דהא אוקומנה מתניתין לאפוקי מר' יוסי חשובה האי טעמא ודאי לא צריך לתנא דידן אלא הכי קאמר אפילו ר' יוסי דאמר יש זכייה לעובר בהא מודה משום דעובר מיית ברישא אי נמי יש לומר דאפילו לתנא דידן איצטרך האי טעמא דהיכי אמרינן דעובר אין לו זכייה הני מילי במעי אמו חיה דאע"ג דכלו לו חדשיו כיון דמעורה במעי אמו לא חשבינן ליה כילוד אבל עובר במעי מתה אי קים לן בגויה דכלו לו חדשיו כדמוקמינן למתני' לקמן כילוד דמי דהא לא מעורה במעי אמו דכיון דמתה כמנח בדיקולא דמי והלכך אי לאו דקי לן דאיהו מיית ברישא הוה אמינא דיורש את אמו ומנחיל לאחין מן האב:

דף מד:

פיסקא בת שלש שנים מתקדשת בביאה כולי עד ניסת לכהן אוכלת בתרומה פי' בתרומה לא מתוקמא דהא יתומה שהשיאוה לדעתה בעינן וכל שאינה יודעה למשור קידושיה אינה צריכה למאן כדתנן ביבמות ולא מיקדשא למיאון אלא בת חמש ובת שש ובת שבע כדאמרינן בגיטין שלש מידות בקטן כולי ולא מתוקמיה מתני' אלא כשקידשה

אביה שהן קידושי תורה ואפילו הכי באירוסין לא לא אכלה מדרבנן עד שתיכנס לחופה ואתא מתני' לאשמעינן דחופה הראויה לביאה שמה חופה ומאכלת בתרומה אעפ"י שלא נבעלה כדתנן בעדיות ועל קטנה בת ישראל שנישאת לכהן שהיא אוכלת בתרומה כיון שנכנסה לחופה אעפ"י שלא נבעלה אבל פחות' מבת שלש שאינה ראויה לביאה אין חופתה חשובה להאכילה בתרומה:

דף מה.

פיסקא בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו קנאה פירש המורה קנאה וזכה בנכסי אחיו ואע"ג דאין קנין לקטן הרי קנויה היא לו ואינו נ"ל כיון דאינה נפטרת באותה ביאה שתהא יוצאת בגט אפילו כשיגדיל אם לא יבעול פעם שנייה היאך יקנה נכסי אחיו באותה ביאה ונ"ל שגם נכסי אחיו אינו קונב בביאה זו דכל ביאת בן תשע כמאמר שויוה רבנן לכל מילי והאי דתני קנאה למימר דכיון שבא עליה קנאה להיות שלו ששוב אינה ראויה אלא לו שעד עכשיו היתה ראויה לכל אחד מהן אבל עכשיו אינה ראויה אלא לו שכיון שבא עליה פסלה על כל האחין:

דף מה:

פיסקא בת אחת עשרה שנה ויום אחד כולי למאי הילכתא אילימא לנדרים לא כלפני זמן דמי ולא כלאחר זמן דמי אי קשיא אמאי לא מצי למיבעיא בעיתיה לנדרים הכי דהא דתנן ובודקין כל שתים עשרה אע"ג דהביאה סימנים היא דתוך הזמן כלפני זמן או דילמא כשלא הביאה סימנים היא אבל אם הביאה סימנים לא בעיא בדיקה דתוך הזמן כלאחר זמן חשובה אין ודאי דמצי למיבעיא הכי אלא הכי קאי פשוט ליה הא קחזינן לתנא דידן דלא אדכר סימנין במתני' אלא שנים וחילק שנת י"ב משנת י"א ומשנת י"ג בין הביאה סימנין ובין לא הביאה סימנין אלא לעונשין איכא למיבעיא הכי משום דתנא תלי מילתא בסימנין כדתנן בפרק דלקמן תינקת שהביאה שתי שערות חייבת בכל מצות האמורות בתורה כולה:

דף מו.

מאי לאו תנאי היא כולי פירש ואלו מר' יוסי בר יהודא דקאמר בפי' דמבן ט' ועד בן י"ב הוה סימן לא מצינן למימר תניא הוא דהא אמרינן לקמן והוא שעודן בו לאחר שנת

י"ג אבל בתוך הזמן דקאמרינן אע"ג דנשרו דהא כלאחר זמן דמי ואלו הביא לאחר זמן ונשרי ע' לא הוה סימן:
ולא הוא דאי לנדרים פשיטא ליה ולא קמיבעיא ליה אלא לעונשין היכיפשטי רב המנונא ור' זירא לקמן מנדרים לעונשין אלא לאו ש"מ חד דינא אית להו והאי דאמרינן למאי הילכתא אלימא לנדרים כולי הכין פירושא אילימא לנדרים כגון שלא הביא שתי שערות שהוא מופלא סמוך לאיש וכדתנן במתני' לא כלפני זמן דמי ולא כלאחר זמן דמי אלא לעונשין פירש כגון שהביא שתי שערות אם הוא חשוב איש לכל ענושין שבתורה והוא הדין נמי לנדרים דכי קאמר לעונשין לאו לאפוקי נדרים מכללא אלא גם נדירם בכלל הן ומשום דלגבי עונשין בעינן איש גמור מש"ה אידכר עונשין:

דף מו:

מה נפשך אי מופלא סמוך לאיש דאורייתא מילקא נמי לילקי אי דרבנן איסורא נמי ליכא פירש אי מופלא סמוך לאיש דהוא עובר בכל יחל הוא מדאורייתא דדרשינן כל שישנו בהפלאה ישנו בבל יחל מלקות נמי ליחייב ואי דרבנן דמדאורייתא אע"ג דנדרו נדר הני מילי דמיענשי אחרים עילויה ואיהו נמי לכי גדיל אבל בעודו קטן כיון דלא מיחייב בשאר עונשין לא מיחייב נמי אהאי ולא דרשינן כל שישנו בהפלאה ישנו בבל יחל והמורה פירש אי מופלא סמוך לאיש דאורייתא מכי יפליא ונדרו נדר מילקא נמילילקי דהא כל מאן דנדרו נדר קאי עליה בבל יחל ואינו נ"ל דהא כי מתרצינן לקמן אלא הבמ"ע כגון שהקדיש הוא ואכלו אחרים ופירש המורה אבל לדדי' לא לקי ואחרים הוא דלקי על ידו אכתי איכא לאקשויי הכיאי מופלא סמוך לאיש דאורייתא דהוה נדר איהו נמי לילקי ואי מדרבנן הוה נדר אחרים נמי לא לילקי דהא לקמן אמרינן דטעמא דמאן דאמר אין האחרים לוקין משום דקסבר דנדר המופלא מדרבנן היא אבל מדאורייתא אינו נדר כלל אלא לאו ש"מ השתא ס"ד דנדר המופלא מדאורייתא הוא והאי דאמר מה נפשך הכי פירושיה אם הוא מן התורה לדרוש כל שישנו בהפלאה ישנו בבל יחל וחייב הוא מלקות ואם לאו לא מיחייבו אלא אחרים אבל הוא לא:
ולא היא דהא מתרץ אלא הב"ע וכולי ומוקים לה דהוא מדאורייתא ואי אכל שישנו בהפלאה ישנו בבל יחל קאי היכי אמרינן דאחרים לוקין ולא הוא אלא לאו ש"מ אמופלא סמוך לאיש קאי אם נדרו נדר דאורייתא ומעיקרא ס"ד דאי נדרו נדר הכי נמי דעובר בבל יחל והשתא מתרצינן דלא דרשינן כל שישנו בהפלאה ישנו בבל יחל אלא אחרים דבני עונשין נינהו לוקין על ידו ואיהו דלאו בר עונשין הוא לא לקי:

מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא קשיא לי דאי מדרבנן היכי אמרינן יכול יהא חייב על הקדישו קרבן ומי איכא קרבן דרבנן והא קא מיית חולין בעזרה ואמאי איצטרך זה הדבר למעוטי' אלא לאו ש"מ דתנא מופלא סמוך לאיש דאורייתא סבירא ליה:

אי דאורייתא קטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין עליו להפרישו פי' דאע"ג דנדרה נדר מדאורייתא הני מילי לאיחיובי אחרים על נדרה אבל איהו גופא מיגו דלא מיענשא בשאר עונשין בהאי נמי לא מיענשא:

בהילכתין דלעיל סברוה קסבר ר' יוסי תרומה בזמן הזה דאורייתא כולי פי' ובהא פליגי ר' יהודא ור' יוסי דר' יהודא סבר מופלא סמוך לאיש דרבנן ותרומה דאורייתא ולא אתי גברא מדרבנן ומתקן טיבלא דאורייתא ור' יוסי סבר מופלא סמוך לאיש דאורייתא ומתקן טיבלא דאורייתא והאי דאמר אביי ת"ש הכי קא פשיט דתנאי נינהו אי נמי מר' יוסי קא פשיט משום שקיי"ל ר' יוסי נמוקו עמו ומהדר לא קסבר ר' יוסי תרומה בזה"ז דרבנן פי' ודכולי עלמא מופלא מסוך לאיש דרבנן ובהא פליגי דר' יהודא סבר תרומה בזה"ז דאורייתא ור' יוסי סבר דרבנן וליכא לפרושי דר' יוסי מילתיה דר' אתא לפרושי ולאפליגי דלא אשכחן בכה"ג אלא לר' יהודא כי אמר בד"א או אימתי שבא לפרש דברי חכמים אבל ר' יוסי לעולם לא בא לפרש דברי ר' יהודא:

דף מז.

ואינה נפסלת בטבול יום דברי ר' מאיר ור' יהודא ור' יוסי ור' שמעון פוטרים מן החלה ה"ג דהא אמרן לעיל דר' יהודא ס"ל דתרומה בזמן הזה דאורייתא:

אתי דימוע דרבנן עיין מה שכתבתי בפ' ואלו עוברין בפסח במהדורא בתרא:

ומפקע חלה דרבנן פי' כיון דחלה מדרבנן לא מיבעיא תרומה גופה דפטורה מן החלה דאתיא תרומה דרבנן ומיפקעא מחלה דרבנן אלא אפילו מדומע דידה מיפטר מחלה כיון דהיא דרבנן עיין שיטה זו בהי"ב ובספר הלקט:

פיסקא משל משלו חכמים באשה כולי ר' שמעון אומר משנתמעך הכף פי' וגבי דדים סבירא ליה כחד מן הנך תנאי דהא שלשה סימנין מלמטה וכנגדן שלשה מלמעלה אית ליה:

דף מח.

בא סימן התחתון כולי עד מפני שאמרו אפשר לתחתון לבוא עד שלא יבוא העליון פי' והאי דאמרן לעיל בפירקין וכן היה רשב"י אומר שלשה סימנין ננתנו חכמים באשה

שלשה מלמטה וכנגדן מלמעלה פגה מלמעלה בידוע שלא הביאה שתי שערות כולי לאו דוקא בידוע דהא אמרן השתא דתחתון קדים וא"כ זימני דאתיא שתי שערות ועדיין לא ביחלה והיא פגה אלא איידי דקא בעי למיתני סיפא בוחל מלמעלה בידוע שהביאה שתי שערות דהוא דוקא דהא אי אפשר לעליון לבא עד שלא בא התחתון תנא רישא נמי בידוע אבל רישא הכי מיפרשא פגה מלמעלה כל זמן שלא הביאה שתי שערות מלמטה:

דף מח:

תניא נמי הכי אמר ר' צדוק כולי פירש המורה תניא נמי הכי דאתחתון סמכינן וקשיא לי אטו סייעתא בעינן לאתויי ממתניתא למתניתין ולא אמרינן לעולם תנ"ה אלא לאיתויי סייעתא לאמורא אבל למתני' לא והנכון בעיני דלא גרסינן נמי הכי אלא תניא בלחוד:

תוך הפרק אין נשים בודקות אותן קא סבר תוך הפרק כלאחר הפרק קשיא לי ר' נחמן בר יצחק דמהדר בפירקן דלעיל לאוקמה כתנאי דאיכא תנא דסבירא ליה תוך הפרק כלאחר הפרק דמי ודחינן ליה דכולי עלמא תוך הפרק גלני הפרק דמי אמאי לא אייתי ראיה מהא דהא ר' יהודא בפירוש סבירא ליה דתוך הפרק כלאחר הפרק דמי ויש לומר דהכא נמי איכא לדחויי הכי לעולם תוך הזמן כלפני זמן דמי והאי תוך הפרק דקתני הן ימי נעורים דהיינו ששה חדשים שבין נערות לבוגרות והכי קאמר ר' יהודא לפני הפרק דהיינו לפני ימי הנעורים שלא הגיעה לי"ב שנים ויום אחד שהיא קטנה ואפילו הביאה ב' שערו' שנת י"ב דתוך הזמן כלפני הזמן דמי נשים בודק' אותן דאי משתכחי לאחר שנת י"ב שומא נינהו לאחר הפרק נמי היינו אחר י"ב שנים וששה חדשים דעברו ימי הנעורים נשים בודקות אותן וסמכינן עלייהו משום דכיון שהגיעה לכלל בוגרת חזקה שהביאה ומהימנן אבל תוך הפרק דהיינו באותן ששה חדשים אין הנשים בודקת אותן ולית ליה חזקה דרבא אי נמי יש לומר והוא שעודן בו קאמר כר' יוסי בר' יהודא וכדכתבינן בפירקן דלעיל במילתא דר' יוסי:

דף מט.

ואיבעית אימא ר' שמעון ואלאחר הפר' ולית ליה חזקה דרבא פי' והכי נמי מצינן למימר דאתוך הפרק נמי קאי וקסבר תוך הפרק כלאחר הפרק דמי והכי קאמר ר"ש אף תוך הפרק נמי נשים בודקות אותן ואע"ג דהוא כלאחר הפרק מפני שנאמנת אשה להחמיר אבל לא להקל וכן נמי לאחר הפרק להקל וכן נמי לאחר הפרק להקל נאמנת אבל לא להחמיר ולית ליה חזקה דרבא כי היכי דליפלוג ר"ש אר' יהודא דאי בעינן לפרושי

דדוקא אתוך הפרק קאמר ר"ש אבל לאחר הפרק אף להקל נאמנת משום חזקה דרבא א"כ היינו ר' יהודא דמאי דאמר ר' יהודא דתוך הפרק אין נאמנות להקל קאמר דהכי קתני אין משיאין ספיקות עפ"י נשים:

דף מט:

פיסקא אמר ר' חסדא דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהא בעזרו יותרת שיש בו עצם כולי פירוש שכלל זה לא נאמר אלא באצבע יתירה אבל כל רמ"ח אברים שבאדם כל אחד מהן מטמא במגע ובמשא ובאהל כדתנן בפ' קמא דאהלות רמ"ח איברים באדם כולי עד כל אחד ואחד מטמא במגע ובמשא ובאהל במת אימתי בזמן שיש עליהם בשר כראוי ואם אין עליהם בשר כראוי מטמא במגע ובמשא ואין מטמא באוהל ולא הוזכרה צפורן אלא גבי אצבע יתרה שהיא יתירה על רמ"ח איברים ואי לית בה צפורן לא מטמאה באהל:

דף נ:

פיסקא כל שחייב במעשרות כולי צריכה מחשב' פירוש דסתמא לא קיימא אלא לכלבים והלכך צריך שיחשב עליה להאכילה לגוים דאוכל הנאכל לגוים חשוב אוכל לקבל טומאה אבל אוכל הנאכל לכלבים אינו חשוב אוכל כדלקמי' ואינה צריכה הכשר פירש המורה שום הכשר ירידת טומאה לא הכשר מים ולא הכשר שרץ אלא מאליה מטמאה בלא שום נגיעה:

ומאי ברא דאיברא ממרה פירוש ואפ"י שהיתה בביתו והיתה מחשבתו עליה לאוכלה כיון שברחה בטלה אותה המחשב':

ונבלת עוף טהור והחלב בשוקים אן צריכה לא מחשבה ולא הכשר פירוש זהו חלב בהמה טמאה דאילו חלב בהמה טהורה אעפ"י שנתנבלה אינה מטמאה משום נבלה דתנן בשילהי עוקצים חלב בהמה טהורה אינו מטמא טומאת נבלה לפיכך הוא צריך הכשר חלב בהמה טמאה מיטמא טומאת נבלה לפיכך אין צריך הכשר:

ואלא בספרים מי איכא מאן דאמר דלא בעי מחשבה פירוש ואמאי נקיט שנפל לגת אפילו לא נפל לגת נמי צריך מחשבה:

דף נא.

נהי דהכשר שרץ לא בעיא. הכשר מים בעיא אעפ"י שזהו השיטה מוכחת כפתרו' המור' שפירש בנבלת העוף טהור מטמאה טומאת אוכלין מעצמה בלי שום מגע שרץ נ"ל דדבר

זה הוא מחלוקת ר"מ ורבנן דר' מאיר סובר היא עצמה מטמאה טומאת אוכלין בלי שום מגע שרץ ורבנן סברי אינה מטמא בלא מגע שר כדפרישי' בזבחים בפ' טבול יום ובפ' אותו ואת בנו במהדורא תליתאי והאי דאמר הכא נהי דהכשר שרץ לא בעיא דחייה בעלמא הוא אליבא דר"מ ולא קמא הך דחיית' ולעול' נבל' עוף הטהו' [לר"מ] (לרבנן) אינה צריכ' [הכש'] ומטמא' טומא' אוכלין ומשקין בלא מגע שרץ:

מודה ר' יוחנן לענין מעשר דמחשבת חיבור שמה מחשבה פי' אין לומר שאסור לאכול מהן בלא מעשר דהא ודאי פשיטא שאין לך מחשבה גדולה ממנו כמחשבה לאוכלם והויא לה מחשבה בתלוש ומה אנו צריכים למחשבת חיבור אלא הכי קאמר שמה מחשבה ושוב אינו מאכיל לבהמה אלא עד שימרח כדין כל טבל דעלמא דתנן בפ' קמא דפיאה ומאכיל לבהמה לחיה ולעופות ופטור מן המעשרות עד שימרח אי נמי אם רוצה למוכרם צריך לעשרם שאסור לאדם למכור טבלו עד שיעשרנו כדתנן בפר' ב' דדמאי המקבל עליו להיות חבר מעשר את שהוא אוכל ואת שהוא מוכר ובפ' ה' תנן אין אדם רשאי למכור טבל אלא לצורך וגרסינן בירושלמי ובלבד לחבר:

דף נא:

ואמר ר' יוחנן נמנו וגמרו שאין נלקחין בכסף מעשר ואין מיטמאין טומאת אוכלין אי קשיא ופלפלין לא מיטמא טומאת אוכלין והא תנן בסוף פ"ק דטבול יום הקצה והשמשווים והפלפול ר' יהודא אומר אף אפונים לבנים טמאים בטבול יום ואין צריך לומר בכל הטמאות לק"מ דהתם כשהן מחוברין על הפת מיירי דאגב חיבור הפת חשיבי אוכל אבל באנפי נפשייהו לא וכן תני התם גרגר מלח קטן שהוא טמא בטבול יום ואין צ"ל בכל הטמאות ואע"ג דמלח אלו בר קבולי טומאה הוא שהרי ממעט בחלון שבין בית לבית שלא יהא בו טפח על טפח כדאית' ברי' לא יחפור אפ"ה משו' דקאי על הככ' חשוב אוכל ויש שהוא חשוב ובעומדו על הככר לא מקבל טומאה כגון אפונים שחורים דתנן התם ר' יהודא אומר אף אפוני' שחורי' טהורים באב הטומאה ואין צ"ל בטבול יום והא אפונים שחורים בפ"ע אוכל הן ועל גבי הככר טהורין משום דקפיד עלייהו ולא מנח להו התם אלמא אין ללמוד מעל גבי ככר:

דף נב:

אחת זו ואחת זו חוששת פירוש המורה ואפי' בשני גריסין שמא ראתה אותן שני בין השמשות או אחת היום ואחת בין השמשות של מחר וראיית בין השמשות עולה לב'

ימים שמקצתה מן היום ומקצתה מן הלילה ויש כאן ג' רצופין ומקשים עליו ממאי דאמרינן בפרק הריני נזיר ובפ' כיצד צולין דפרכינן אליבא דמ"ד מכאן ולהבא הוא מטמא וקסבר מקצת היום ככולו וזבה גמורה דמתיא קרבן היכי משכחת לה כגון דחזאי פלגיה דיומא סליק ליהה לשימור ומשני כגון דחזאי תלתא יומי סמוך לשקיעת החמה כוי היינו אם ראתה אחת היום ואחת למחר בין השמשות דלא הויא זבה ס"ל דמקצת היום סליק ליה לשימור ונ"ל דל"ק ולא מידי דההוא אליבא דר' יוסי דאמר מכאן ולהבא הוא מטמא ומקצת היום לא הוי שימור שהרי מצטרפין ולרבנן ראייה אחת של בין השמשות עולה לה כשתיים והכי תנן בפ"ק דזבין וממיתינן לה בשילהי פרק במה מדיליקין ראה אחת היום ואחת בין השמשות אחת בין השמשות ואחת למחר אם ידוע שמקצת ראייה מהיום ומקצתה למחר וודאי לטומאה ולקרבן ואם ספק שמקצת הראייה מהיום ומקצתה למחר וודאי לטומאה וספק וספק לקרבן ראה שני ימים בין השמשות ספק לטומאה ולקרבן אחת בין השמשות ספק לטומאה:

דף נג.

הכא במאי עסקינן כגון דבדקה עצמה ולא בדקה חלוקה פירוש האי בדיקה דקאמר בדיקה עצמה היא ולא בדיקת החלוק שאם בדקה עצמה כל בין השמשות ולא ראתה דם מה מועיל בדיקת החלוק אפילו אם ימצא בו דם קים לן דלאו מגופי' נפק בין השמשות שהרי בדקה עצמה כל בין השמשות ומצאה טהור ואם בדקה עצמה כל בין השמשות וראתה דם אעפ"י שבדקה החלוק ולא נמצא עליו דם הרי קים לן דראתה בין השמשות ויש לחוש לשני ימים הלכך בדיקת החלוק לא מעלה ולא מוריד כי אם בדיקת עצמה: **אלא פשיטא דבדקה בין בדר' יהודא בין בדר' יוסי** פירוש ויש לומר השתא דהאי דקאמר ודברי חכמים לאו למימר דר' יהודא בן אגרא פליג עלייהו דכיון דבדקה בשניהם מה יש לחוש אלא הכי יש לפרש נראין לי דברי חכמים בשבדקה שאף ר' יהודא מודה לו וכן צריך לפרש נמי מאי דאמר לעיל בנראין דברי ר' יהודא אלא פשיטא דלא בדקה לא בדר' יוסי ורבנן מודו ליה:

דף נד:

יכול תהא אבן המנוגעת עושה משכב ומושב כו' פי' דוקא אבן מנוגעת אינה עושה משכב אבל מצורע עושה משכב ומושב בימי חלוטו אבל לא בימי סיפורו ועיין מ"ש בפ"ק דמגלה במהדורא תנינא:

דף נה.

אמר קרא והנושא אותם אותם מיעוטא הוא פירוש דלא מיטמו במשא ולעיל רבינן מהדוה בנדתה שמדוה כמוה ומטמא במשא. אלא לאו ש"מ מאי דממעט לה לא ממעט ליה אלא מאבן מסתמא:

מטמאין טומאת משקין ברביעית. עיין מ"ש ביציאת השבת במהדור' תליתאה:

שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטוחין פי' ואע"ג דמת אסור בהנאה. עם הארץ עובר על דברי תורה משם הנאתו שהרי הוא חשוד לאכול טבלי שהן במיתה. אבל עכשיו שהוא מטמא ימנע מפני שהוא מפסיד טהורותיו:

דף נז.

כיון דכתיבא מיזהר זהיר בה מאי דאמרינן הלוקח יין מבין הכותים כו' שחייב לעשר אלמא שהן חשודין על התרומה ועל המעשרו ואע"ג דכתיבי התם משום דלית להו ולפני עור ואין מעשרין מה שמוכרים לאחרים ובודאי אי בדקי ליה ושתי סמכי' עליה כדאמר בריש הכל שוחטן מצא בידו דיקוריא מצאה צפרין קוטע ראשו של אחד מהן ונותן לו ואם אכלו מותר לאכול משחיטתו ואם לאו אסור ואע"פ שהשחיטה כתובה בתורה משום דחשיד אלפני עור לא תתן מכשול:

דף נז:

מהדורא קמא:

אמר שמואל בדקה בקרקע עולם וישבה עליו ומצאה דם טהור שנאמר בבשרה עד שתרגיש בבשרה פי' דוקא אם הרגישה וידעה שיצא הדם מבשרה אז היא טמאה אבל אם לא הרגישה שיצא מבשרה כגון זה שנמצא הדם בקרקע טהורה היא דאומר לא בדקה יפה ובקרקע הוה האי דם מעיקרא ולקמן מקשי' ליה מכתמין דמתני' וסתרינן למילתיה:

ת"ש נמצאת אומר שלש ספיקות באשה על על בשר' ספק טמא ספק טהור טמאה על חלוקה ספק טמא ספק טהור טהורה. ובמגעות ובהסטות הלך אחר רוב ימים אם טמאים טמאה. ואע"ג דלא ארגיש פי' אם נמצא הכתם על בשרה ספק טמא שיש לומר מגופה וספק טהור שיש לומר מעלמא אתי היא טמא דאמרי' מגופא אתא:

ובחלוק תלינן לקולא ואמרינן מעלמא אתי ולקמן נפרש היכי דמי דבבשרה תלינן לחומרא ובחלוק לקולא דהא במתני' משוה אותם בין אם נמצא על בשרה בין על חלוקה

אם נמצא כנגד התורפה היא טמאה דאמרי' מגופה אתא ושלא כנגד בית התורפה טהורה דאמרי' מעלמא אתא:

ובמגעות ובהסטות הלך אחר רוב ימיה פי' ואם לא נמצא הכתם לא על בשרה ולא על חלוקה לא על הכלי שנגעה בו או שהסיטה אותו אנו הולכין אחר הרוב הרי שלשה ספיקות חלוקין. מאי הלך אחר הרוב לאו אם רוב ימיה טמאין טמא ואע"ג דלא ארגישה פי' אם רוב ימיה של אשה טמאין על ידי כתמין גם זה אנו דנים בכתם כאלו נמצא על בשרה וטמא דאמרי' מגופה אתא ואע"ג דלא ארגישה ולא ידעה שיצא מבשרה הוא טמא ומהדר לא אם רוב ימיה טמאין בהרגשה הויא טמאה דאימור הרגישה ולאו אדעתא פי' אם רוב ימיה הוא רגילה לראות דם ומרגשת בו כיון שהיא עלולה לראות רוב ימיה אנו תולים שגם כתם זה שעל הכלי מגופה יצא ולא הרגישה בו ופתרון המורה לא נרא' לי:

דף נט.

מיתבי היו עלי' טיפי דמים למעלה וטיפי דמים למטה תולה בעליון עד כגריס פי' נמצאו על חלוק' טיפי דמים למעלה מן החגור וטיפי דמים למטה מן החגור וכבר תנן מן החגור ולמעלה טהורה ולמטה טמאה וס"ל להאי תנא כתנא דמתני' דאמר הרגה תולה לא הרגה אינו תולה ומן הדין הוה שהיו טיפי דמים שלמטה טמאין ואע"פ שהן פחותין מכגריס כיון שגם שלמעלה נמצאו כמו שאותם שלמעלה הן טהורין ואע"פ שלא הרגה דתלינן להו בדם מאכולת כך אלו שלמטה טהורין דאמרי' מוכחא מילתא דממקום שבאו אלה שלמעלה באו אלו שלמטה ודם מאכולת הן ודוקא עד כגריס אבל יותר מכגריס טמאה כדאמר שאין לתלות יותר מכגריס בדם מאכולת ופתרון המורה לא נ"ל:

דף נט:

ישבו על ספסל של אבן אי קשיא מ"ש של אבן משל עץ והרי פשיטי כלי עץ טהורין ובמדרס טמאין ואבן נמי אע"פ שהיא טהורה בכל הטומאות במדרס תיטמא יש לומר בעינן כלי המיוחד לישיבה ואין אדם מיחד אבן לישיבה מפני שהיא מזקת את היושבין עליה כדאמר מר אבנים שישבנו עליהן בנערותינו נלחמים עמנו בזקנותינו:

דף ס.

אמר רב חסדא טהור וטמא שהלכו בשני שבילין כולי פי' וכגון שבאו לישאל בבת אחת דאי בזא"ז אפילו שתיהן טהורין דתנן בפ' ה' דטהרות שני שבילין אחד טמא ואחד טהור

הלך באחד מהן ועשה טהרות ובא חבירו והלך בשני ועשה טהרות ר' יהודא אומר אם נשאלו זה בפני עצמו וזה בפ"ע טהורין נשאלו שניהם כאחת טמאים א"נ אליבא דר' יוסי דפליג התם דתני ר' יוסי אומר בין כך ובין כך טמאים:

דף ס:

במטלניות שאין בהן שלש על שלש דלא חזיין לא לעניים ולא לעשירים אי קשיא והא תנן בפרק כ"ח דכלים בגדי עניים אע"פ שאין בהן שלש על שלש הרי אלו טמאים מדרס תשובה התם מיירי בבגד שלם שאינו בטל ואע"פ שהיא עשויה קרעים קרעים ותדע דהא מדרס תני ושיעור המדרס ג' על ג' אלא ודאי מפני שהוא בגד שלם ואע"פ שהוא עשוי קרעים קרעים העני לובשו וטמא אפילו מדרס אבל לעולם מטלית קטנה שאין בה שלש על שלש לא חזיא אפילו לענייי לטלותה:

דף סא:

אבדה בו שכבת זרע כו' קשיא לי בשלמא דם הנדה שמטמא יבש צריך שבעה סממנין להעבירו ולבטלו שלא יטמא אחרים אלא שכבת זרע כיון שיבשה כבר נתבטלה שאינה ראויה להזריעה ומה צורך כבר בבדיקה זו. וי"ל אע"פ שאינו מטמא אחרים לאחר שיבשה הטיפה הוא עצמו אינו טהור עד שנסתלק שכיון שנפלה עליו בעודה לח לעולם הוא טמא אע"פ שהטבילו עד שיסתלק הטיפה ממנו ואע"פ שיבשה:
ולא יעשנו מרדעת לחמור פי' ומאי דתנן בפ' בתרא דכלאים תכריכי המת ומרדעת של חמור אין בהם משום כלאים התם בבגדים עבים דלא חזי ללבישה דליכא למיגזר שמא יטלנו על בגדים אבל זה מדבר בבגד נאה דחזי למילבש ומשום גזירה שמא יטלנו משם ויטלנו ע"ג בגדיו:
אבל עושה אותן תכריכין למת פי' ואין כאן משום לועג לרש כיון שאינו ניכר לעניים:
עד שיהא שוע וטווי ונוז עיין בה' קמייתא דיבמה במהדורא קמא:

דף סב:

אמר ריש לקיש לא שני אלא משקין קלין אבל משקין חמורין אע"פ שלא הוסק בהתנור פי' כיון דקים לן דבליעי' כחדשים אע"פ שלא יצאו טמאין דאיזה בלוע הוא טהור דוקא טומאה בליעי בבע"ח כגון תרנגול שבלע את השרץ ונפל לאויר התנור טהור דתנן בפ"ח דכלים וכגון בלא טבעת טמא דתנן בשלהי מקוואות ומייתי' לה בפ' בהמה המקשה

אבל טומאה בליעה בכלים אם היא מדאוריית' מטמא ור' יוחנן אמר אפלו בליעה בכלים טהורה הלכך אם הוסק אין ואי לא לא:

איתביה רביעית דם שנבלעה בבית הבית טמא. ואמרי לה הבית טהור ול"פ הא בכלים דמעיקרא קודם שיבלע הדם והא בכלים דבסוף פי' דכיון שנבלע הדם בקרקעית הבית בטל ושוב אינו יכול לצאת נבלעה בכסות יום אם מתכבסת הכסות ויוצאת ממנו רביעית דם טמאה ואם. לאו טהורה. פי' המורה ואע"ג דרביעית שלימה נבלעה בו אלמא בלוע שאינו יכול לצאת להדיא אלא ע"י הדחק כי הכא דע"י צפון נפקא כולה וקתני טהורה ויפה נפקא כולה וקתני טהורה ויפה פי' שכך היא משמעות השיטה אבל קשיא לי טובא מאי קאמר לקמן איתיבי' ריש לקיש לר' יוחנן כל הבלוע שאינו יכול לצאת טהור הא יכול לצאת טמא ואע"ג דלא נפקי הרי תנן בסיפא דנבלעה בכסות בפ"ג דאהלות שכל בלוע שאינו יכול לצאת טהור ומשמע דיהיב טעמא אריש דתני ואם לאו טהורה שאם היא מתכבסת ואינה יוצאה רביעית דם ע"י כיבוס טהורה שכל בלוע שאינו יכול לצאת ע"י כיבוס אע"פ שיכול לצאת ע"י צפון טהור והיינו כר' יוחנן והיאך מקשה ממנה ר"ל לר' יוחנן ומפרש שאינו יכול לצאת ע"י צפון ובע"כ אין לפרש סיפא אלא כי רישא דהא סיפא טעמא דרישא הוא:

דף סג.

תנא כמה חימוצן שלשה ימים ובפ' ר"ע תנן מי רגלים נתר ובורות קימוניא ואשלג כדי לכבס בהן בגד קטן בשכיבה ר' יהודא אומר כדי להעביר על הכתם ואמרינן בגמרא תנא מי רגלים בין ארבעים יום ויש לומר דהתם דמיירי לענין כיבוס הבגד בעי חימוץ של מ' יום והכא לענין העברת הכתם סגי בג' ימים ותדע דאין שיעורן שוה דהא פליג ר' יהודא התם ואמר כדי להעביר על הכתם:

דף סג:

אבל חכ"א א"צ לא לשנות ולא לשלש פי' ומאי דתנן לעיל גבי וסתות דגופה כל שתקבע לה ג"פ ה"ז וסת גם היא רשב"ג היא דאמר בתלתא הויא חזקה. אבל חכמים פליגי עלה ואע"ג דאמר רב יוסף משמיה דרב יהודא אמר שמואל דחכמים פליגי עליה דרשב"ג איהו סבר כרשב"ג דהכי אמרינן בשלהי הבא על יבמתו א"ל רב יוסף ברי' דרבא לרבא בעי מניה מרב יוסף הלכה כר' ואמר לי אין הלכתא כרשב"ג ואמר לי אין אחוכי אחוך בי א"ל לא סתמי הוא דפשט לך נשואין ומלקיות כר' וסתות ושור המועד כרשב"ג כו'

עד וסתות דתנן אין אשה קובעת לה וסת עד שתקבענה שלשה פעמים ואינה מטהרת מן הוסת עד שתיעקר שלשה פעמים אלמא ס"ל לרב יוסף דהלכה כרשב"ג:

דף סד.

איתמר ראתה יום ט"ו בחודש זה ויום ששה עשר בחדש זה ויום שבעה עשר בחודש זה כו' פי' נ"ל דלאו דוקא על ימות החודש דא"כ אין כאן דילוג שלשה פעמים שאם ראתה בט"ו בניסן ושנית בי"ו באייר כמה יש בין ראי' לראי' ל"א יום אחרי כן שרואה בי"ז בסיון אין בין ראי' לראיי' אלא ל"א יום. אח"כ כשרואה בי"ח בתמוז אין בין ראיי' לראיי' אלא ל"א יום ומה דילוגם הם אלו אטו ימי החדש קא גרמי אין למנות אלא כמה ימים בין ראיי' לראיי'. ומתניתן דתנן היתה למודה להיות רואה ביום ט"ו ושינת' ליום ב' פרשוהו בשלהי בנות כותים או לראייתה או לטבילתה וה"נ הכי מתפרש הדילוג הזה או לראייתה או לטבילתה והאי דקאמר בחדש זה כלומר בפעם ראשונ' ובפעם שניי' שהראיי' ראשונה ראתה בט"ו ימים לראייתה או לטבילתה לראיי' שני' ראתה בי"ו לראיי' ראשונה וראיי' שלישית בי"ז לראיי' שניי' וראיי' רביעית בי"ח לראיי' שלישית:

דף סה:

ת"ר וכולן שהיו שופעת דם ורואות מתוך ארבעה לילות לאחר ד' לילות ומתוך הלילה לאחר הלילה כולן צריכות לבדוק א"ע. פי' שאם נשתנה הדם ממראה בתולים הוא דם נדות ואם לא נשתנה הוא מדם בתולים ובכולן ר"מ מחמיר כדברי ב"ש פי' שהוא נותן ארבעה לילות לתינוקת שלא הגיע זמנה לראות ולילה אחת להגיע זמנה לראות ושאר ראיות שבין ב"ש ובין ב"ה הלך אחר רוב מראה דמים. פירוש שאם נשתנו טמאין ולא כב"ה דמטהרי. אע"ג דנשתנו ואם לא נשתנו טהור ודלא כב"ש דמטמאין ואע"ג דלא נשתנו:

אמר ר' יוחנן זו דברי ר"מ אבל חכמים אומרים כל מראה דמים אחד הן פי' ואין לנו לילך אלא אחר הזמן כב"ה דתוך הזמן דב"ה טהורין. ואע"ג דנשתנו ולאחר זמן טמאים אע"ג דלא נשתנו

דף סו.

מיכן ואלך לא תשמש עד שתבדוק עצמה כו' ובבדיקה מותרת לשמש והשתא י"ל כשהוחזקה לתלתא גברי מותרת לשמש ע"י בדיקה כשלא החוזקה אלא לחד גברא לא

כ"ש שהוא יכולה לשמש ע"י בדיקה ומאי דתני ברישא מיכן ואילך לא תשמש אלא תתגרש ותנשא לאחר לאו למימר שאין לה תקנה לשמש אפי' על ידי בדיקה אלא חייב לגרשה אלא ה"פ מיכן ואילך לא תשמש בלא בדיקה שכבר הוחזקה להיות רואה תחתיו בשעת תשמיש אלא אם נתגרשה ונישאת לאחר מותרת לשמש עמו עוד ג"פ בלא בדיקה שחזקה של בעל זה אינו מועלת לבעל זה. וכן לשלישי. אבל אם החוזקה לשלשה בעלים אסורה לשמש בלא בדיקה. ומקשה ותבדוק עצמה בביאה שלשית של בעל ראשון פי' כיון שהוחזקה להיות רואה שלשה פעמים. לא תהי' מותרת לשמש אלא ע"י בדיקה ולמה התיר לה התנא לשמש עוד עם בעל שני ועם בעל שלישי בלא בדיקה:
ומהדר לפי שאין כל האצבעות שוות ואין חזקה של זה מועל לזה ומקשה ותיבדק עצמה בביאה ראשונה של בעל ג' פי' שהרי כבר הוחזקה תחת שלשה בעלים ולמה מתירה התנא עוד בפעם שלישית. ומהדר לפי שאין כל הכחות שווין כך נ"ל פתרון שיטה זו ופתרון המורה לא נ"ל כלל:

דף סז.

ולית הילכתא ככל הני שמעתתא כו'. עיין מ"ש בפ' החולץ במהדורא תנינא שהוכחתי שגירסא זו עיקרית:

דף עא:

לתרום מן המוקף עיין בפ' הגוזל ומאכיל במהדורא רביעאה בתרא:
מסכת נדה נשלם שבח לאל בורא עולם